

ERDÉLYI FIATALOK

ROMÁNIAI · MAGYAR · FŐISKOLÁS · LAP
SZERKESZTI: LÁSZLÓ · DEZSŐ ·

III. évf. 1932. január-február 1-2. szám.

Ára fősoroldásoknak 10, másoknak 20 Lei.

Erdélyi Magyar Adatbank

ALAPÍTÓK: Balázs Ferenc, Bányai (Baumgarten) László, Biró Sándor, Debreczeni László, Demeter János, Dsida Jenő, Jancsó Béla, dr. Jancsó Elemér, László Dezső, László József, Mikó Imre, dr. Péterffy Jenő.

Szerkesztőségi titkár: László Ferenc.

Technikai szerkesztő: Fogarasi Géza.

Munkatársak: Antal Gusztáv, Amirás Aladár, Babos Sándor, Bacsoni Flóra, Bakó Péter, Balázs János, Balogh Lujza, Bede Emil, Bélteki László, Bokor Béla, Borbáth Dániel, Csákány Béla Cseke Péter, Csiky Andor, Csögör Lajos, dr. Demeter Jenő, Egyed Béla, Ébert Hajnalka, Fazekas Sándor, ifj. Fekete Domokos, Ferenczy Géza, ifj. Ferencz József, Gagy László, Gurka Vilmos, Gyergyai Judit, Gyarmathy Árpád, Gyenge László, György J. Géza, Huszár Kálmán, Héjja Kálmán, Janky Sándor, Kabay Gábor, Kekel Béla, Kész Antal, Kiss Árpád, Kovács Jenő, Kovács György, dr. Kovács József, ifj. Kristóf György, Koncz István, Kovács Lajos, Köpeczy Jenő, Kristóf Ödön, Laczkó László, Lászlóffy Árpád, Lászlóffy Ernő, Méliusz N. József, Miklós György, S. Nagy Béla, Nagy E. István, Nagy Lajos, Nagy Rózsa, Nagyfalusi Mihály, Opra Benedek, Orbán Endre, Papp Ferenc, dr. Parádi Kálmán, Pálffy Károly, Pogány Albert, Rázmán Mór, Rohonyi Vilmos, Sükösd Pál, Szabó István, Szentiványi Elek, Szentkirályi István, Dr. Szilágyi Olivér, Takáts Albert, Tonk Emil, Tóth Zoltán, Vargha Lajos, Varró Dezső, Váró György, Vita Zsigmond, Vitályos Iván, Ziegler Emil, ifj. Zsombory László.

Falu szeminárium vezetősége: Demeter Béla elnök, Venczel József titkár, Baczó Gábor, Gyallay-Pap Zsigmond, Haáz Ferenc, Miklós András, ifj. Szabó Géza, Szigethi Béla.

TARTALOM:

<i>Erdélyi fiatal magyarok kötelessége</i>	1.
<i>László Dezső: Ghibu O. prof. hőnye és az Erdélyi Fiatalok</i>	3.
<i>Csákány Béla: Egyházaink szociális állásfoglalásai</i>	10.
<i>Vita Zsigmond: Konzervatív marad-e Erdély</i>	13.
<i>László Ferencz: Huszvések és harmincévesek</i>	15.
<i>Erdélyi fiatalok póstája, Szemle, Falu munka, Fiatalok munkája, Egyesületi élet, Erdélyi Fiatalok hírei.</i>	

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Str. Kogălniceanu (Farkas-u) 7. Székely Társaság helyisége, Kéziratok és a lap adminisztrációját érintő levelek a szerkesztőség, illetve a kiadóhivatal címére küldendők.

Bukaresti tudósító: Dóczy Zoltán; munkatársak: Andrassy Zoltán, Blénassy Irénke, Kiss Dezső. Cím: București, Il. Str. Sft. Voivozi 50.

Lapunk kolozsvári megbizottai: Báthory-Apor szeminárium: Venczel József. Ref. Kollégium: Váró György. Ref. Theológia: Sipos Kálmán. Unit. Kollégium: Csiky Andor. Ref. Szeretetház: Kóréh Rózsika. Marianum: Kóri Mária. Unit. leányotthon: Bedő J. a.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Belföldön főiskolai hallgatóknak félévre 45 Lei, egész évre 80 Lei, másoknak félévre 100, egész évre 150 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak félévre 2.5, egész évre 4.5 P, másoknak félévre 3.5, egész évre 7 P. Csehszlovákiában: félévre 25, egész évre 50 csehkorona. Jugoszláviában: félévre 40, egész évre 80 dinár. Más országokban: félévre 5, egész évre 10 svájci frank. Előfizetési díjak a kiadóhivatalba küldendők. Egyszám ára belföldön: főiskolai hallgatóknak 10, másoknak 20 Lei. Magyarországon: főiskolásoknak 50, másoknak 70 fillér. Csehszlovákiában 5 csehkorona, Jugoszláviában 8 dinár, más országokban 1 svájci frank.

Magyarországi főbizományos: „Studium“ könyvesbolt, Budapest, Muzeum-körut Magyarországi előfizetési díjat általa is beküldhetők. Csekszámla: 4041.

Nyomatott a „Fortuna“ könyvnyomdában Cluj, Str. Șincai (v. Hegedűs S.-u.) 18

Erdélyi fiatal magyarok kötelessége 1932-ben

Élünk. 1932 csikorgó telén, minden válságok csúcspontján élünk. Pedig érdekeltségek sehonnán nem támogatnak, pedig egyetlen anyagi létalapunk előfizetőink kitartó bizalma. És a gazdasági nyomoruság kényszerítette kissebb terjedelemben bár, de meg tudjuk indítani az erdélyi új magyar generáció egyetlen független orgánusának immár *harmadik* évfolyamát.

A ködben, amely átláthatatlanul terjeng a világban, mint ama ösköd a Kozmos születése előtt: a világködben van-e értelme az erdélyi magyar ifjuság szellemi függetlenségének: autonómiájának? *Van-e értelme még azon alapelvünknek, hogy az ifjuság a maga problémáin maga gondolkozzék és ezek megoldásán maga dolgozzék?*

Jelszavak után futni könnyebb volna. Csatlakozni érdekeltségekhez: könnyebb volna. És mi Erdélyi Fialatok, akik soha jelszavakat nem hirdettünk, kritika nélkül semmit át nem vettünk és érdekeltségekhez nem tartoztunk és nem is tartozunk: magunkra vagyunk talán, de a magunk függetlenségében csupán erdélyi magyar lelkiismeretünk és megszerzett és állandóan gyarapítani kívánt tudásunk irányítottjai: — mi mégis azt mondjuk nektek, erdélyi magyar új nemzedék: *örizzétek meg öntudatos szellemi függetlenségeteket.* Jelszavak után ne fussatok: nem látjátok, hogy a jelszavak lovagjai máról holnapra a legellentétebb frázisokat dörgik és csak egyben következtetetek, hogy a maguk önzését minden jelszó mögött kielégítsék. Ha elméleteket kritika nélkül átveszték, ki biztosít, hogy nem régi és öngyilkos elfogultságokat folytattok, amin már túllépett az élet? És ki biztosít, hogy az az érdekeltség, amelyhez csatlakoztok, az erdélyi magyarság érdekeit az egész emberiség jövő fejlődésének irányában (az erdélyi magyarságra egyedül lehető irányban) kívánja és tudja szolgálni?

De az ifjusági autonómiából se csináljátok új jelszót és új elméletet.

Az ifjusági autonómia nem cél, hanem eszköz, a tudományos önképzés szabad lehetősége. Az iskolák bizonyítványai a belépő jegyet adják csak meg az élethez, de az erdélyi magyarság sajátos helyzetét, az ebből folyó teendőket csupán az ifjuság autonóm tudományos önképzése tudja kikutatni és öntudatosítani. És az ifjuság autonóm tudományos önképzésének feladata, hogy a mai világkaoszban, mely a gazdasági, civilizációs és kulturális élet és a lelki élet egyéni és tömegterületeit belepí, megtalálja az anyagi és szellemi élet, az egyéni és közösségi lélek azon örök törvényszerűségeit, amelyek a

muló látszatok mögött állandó valóságok. És megtalálja az utat, ahogy az erdélyi magyarság sajátos lelkületével és helyzetével e törvényszerűségekbe be tud illeszkedni. Nyitott szemmel, elfogulatlanul szembe nézni az étellel, nyitott szemmel és elfogulatlanul, tudományosan vizsgálni annak valóságait: erre való eszköz az ifjuság autonóm tudományos önképzése.

Bűnös az, aki meggyőződés nélkül jelszavak után fut és bűnének maga szenved meg a büntetését. De még bűnösebb az, aki, mert nem hisz egyetlen elmélet száz százalékosságában sem, abbahagyja a tudományos önképzés kutató munkáját és egyéni önzésbe, vagy tunyaságba menekül! Nem hiába emlegetjük fel: az erdélyi magyar ifjuságnak sajnos igen nagy része kisebb-nagyobb mértékben elmarasztható e bűnben. Holott maga ellen is vét és a maga öngyilkosságát készíti elő e struccpolitikával, mert az élet kíméletlenül eléje állítja előbb-utóbb azokat a feladatokat, amelyek elől futni akart: és jaj neki, ha az eléje álló élet őt készületlenül találja!

Fel kell szóialnunk az ifjuságnak az érdekében a közöny ellen. Az ifjuság autonóm tudományos önképzésének keretei készen állanak és — e keretekbe kevés öntudatos erdélyi fiatal kapcsolódott még be. Az ifjuság nagy tömegei képtelen nyomorban tengődnek és ez a nyomorúság sem tudta kicsíholni anyagi érdekvédelmi szervezkedésünk egységes, közös módját és nem tudta felébreszteni szolidaritásukat. Közben pedig, a rideg napok sodrában, anyagi csőd szélén és szellemi ziláltságban az erdélyi magyarságból egyre több hang, kivánság, hívás jön, sóvárog az ifjuság, az új erdélyi magyar generáció felé: segítsetek! Mutassátok meg a jövő utját! *És mi még nem tarthatjuk magunkat érdemeseknek arra, hogy felvegyük az erdélyi magyarság problémáinak a keresztjét, mert készületlenek vagyunk és jaj, az új erdélyi magyar generáció legnagyobb része még odáig sem jutott el, hogy készületlensége kinzó öntudatára ébredjen!* Hogy fogja majd azt az utat mutatni, mely az egész ország és minden együtt élő nép érdekeivel megegyezően megy az emberi haladás irányában, — amikor még csak nem is keresi ezt az utat?

Mert akár akarjuk, akár nem, akár vállaljuk, akár nem, *mi nem vagyunk csak a magunkéi.* Rajtunk keresztül az Idő dolgozik — és elvettélünk, ha alkalmatlanoknak találtatunk.

De ha az új magyar intelligencia is alkalmatlannak találtatik, mi lesz az erdélyi magyarsággal?!!

„Kezében óriási rostával
Áll az Idő és rostál egyre.

— — — — —
Nem, kik mertek tagadni múltat,
De kik nem magvak a Jövőnek,
Mindent azok, akik kihullnak...“

1932 világkódében egy a kötelesség: megőrizni szellemi függetlenségünket, hogy általa tudományos önképzéssel megtarthassuk magunkat az erdélyi magyarságnak.

Az Erdélyi Fiatalok szervezősége.

Ghibu O. professzor könyve és az Erdélyi Fiatalok

(Onisifor Ghibu: Un anacronism și o sfidare: *Statul Romano-Catolic Ardelean*, Studiu istoric-juridic. Ministerul Instrucțiunii și al Cultelor. Comisiunea istorico-juridică pentru studiul problemei Statului rom. cat. Ardelean. Cluj, 1931. 466 8° o. Ara 400 Leu.)

Irta: László Dezső.

A vallás és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelent hatalmas kötet a szerzőnek, mint az erdélyi róm. kath. Státus jogtörténeti helyzetének megvizsgálására kiküldött bizottság elnökének, Jorga Miklós miniszterelnökhöz intézett nyílt levelével kezdődik. Ez helyettesíti az előszót. Amint a nyílt levél bejelenti, a könyv igazolni fogja, hogy az erdélyi r. kath. Státusnak se világi, se egyházi törvények értelmében nincs létjoga, sőt megléte veszélyezteti az állam egységét s ezért létét biztosító anyagi alapjait az államnak át kell vennie, hogy azokkal elsősorban a kolozsvári tudomány-egyetem támogatására lehessen sietni.

A bizonyítás munkáját kilenc könyvben végzi. Sem feladatkörünk nem kötelez arra, sem lapunk terjedelme nem engedi meg, hogy az egész könyvet alapos tanulmány és ismertetés tárgyává tegyük. A napilapok és folyóiratok hasábjain bőséges imertetési anyagot talál és fog találni az olvasó.

Minket a r. kath. Státus román éra alatti életéről szóló III. könyv XI. fejezete érdekel, mert ebben a fejezetben a szerző azt mutatja ki, hogy a r. kath. Státus vezetése alatt álló magyar kulturális és politikai szervek és ifjúsági mozgalmak, köztük a legveszedelmesebb, éppen az Erdélyi Fiatalok, milyen ádáz harcot folytatnak Erdély Romániától való elszakítása érdekében.

A ránk vonatkozó alcímek: 3. A Kath. Népszövetség (reuniunea) ciatlakozik a Státushoz az egyetemi ifjúság irredenta irányítása érdekében. 4. Új magyar típus: új arcu magyarok. 5. Magyarországi vezetés alatt álló erdélyi magyar egyetemi hallgatók Románia integritása ellen. 6. Erdélyi diákok nyílt harca Erdélynek Romániától való elszakítása érdekében. 7. Rothermere lord eszméinek szolgálatában. 8. Hogyan kell fogadnia Romániának saját állampolgárainak integritása elleni támadását! 9. Magyar titkos-egyetem Kolozsvárt. 10. Utban a magyar kisebbségi akadémia felé. 11. Az erdélyi magyarok gazdasági autonómiájának szolgálatában. 12. A székely egyesület és a Kossuthi ideológia. 13. A református és unitárius tanulók ugyanabban a románellenes ideológiában készülnek elő. 14. A magyar egyetemi hallgatónőket mozgósítják ugyanennek a célnak érdekében. 15. Az erdélyi diákság a Magyar Pártban. 16. A kolozsvári magyar diákság igyekszik rátukmálni a maga fajelméletét a közoktatásügyi minisztériumra. 17. Quousque tandem.

A konkordátum bátorságot ad a magyar nemzeti aspirációkhoz és a kath. Státus mint a magyar kisebbség valóságos közoktatásügyi minisztériuma szervezkedik. Ezt a kettős vádat igazolják azok a fenti vádak, amelyeket a könyv az ifjúság mellének szerez.

A vádakkal egyenként nézzünk szembe! Ad. 3.¹ A r. kath. Népszövetség főiskolás tagozatának irredentizmusát abban látja, hogy foglalkozott a székely problémákkal, a székely jogfejlődéssel, a csehszlovákiai magyar főiskolás mozgalmakkal, az erdélyi kisebbség iskolán kívüli nevelésével, a konkordátummal és aktuális erdélyi magyar kérdésekkel. A csoport tagjai tanulmányutakat tettek Budapestre, Gödöllőre és Magyaróvárra. Mindezekről az Erdélyi Fialatok 1931. 16. és 31. oldalain lehet a könyv szerint olvasni. Mielőtt érdemében szólnánk a vádhoz, megemlítjük, hogy a lap fent idézett helyein ezekről a munkákról egy szó sincs. Nem tagadjuk, máshelyen bizonyára szó esett róluk. Még sajtóhibának sem vagyunk hajlandók a tévedést minősíteni. Egyik jele ez is annak a sok felületeségnek, amit a könyv magán visel. Ha az érintett kérdésekkel való foglalkozás és a magyarországi tanulmányut irredentizmus, akkor mi mint az állam hű polgárai követeljük az összes gondolkozni, írni-olvasni tudó, tudományt művelő és Magyarországon kintjárt állampolgárok azonnali bünvádi eljárás elé állítását. Ha ezek a ténykedések irredentizmus jelentenek, szíveskedjék a professzor úr megmondani, hogy mi nem irredentizmus?

„Ennek a „katholikus“ aktivitásnak a meghosszabbítása a magyar egyetemi hallgatók *Erdélyi Fialatok* nevű titkos társasága amelyik minden szabályzat, vagy elfogadott alapszabály nélkül a szabad Magyarország mozgalmával szerves kapcsolatban álló széleskörű általános magyar tevékenységet kezdeményezett.“

Az r. kath. egyházhoz való viszonyunkat r. kath. részről megállapította a klerikális szellemben szerkesztett *Erdélyi Lapok*, mikor ezt írta rólunk: „Ha van valami összefüggés a két csoport között, akkor az csupán annyi, hogy a kath. élet erdélyi irányítói a Népszövetség ifjusági szakosztályától remélik és kívánják az Erdélyi Fialatok radikálizmusának — az ellensúlyozását.“ (I. évf. 32. sz. 6. o.)² Mi magunk azt mondjuk, hogy *mint lap teljesen függetlenek vagyunk minden egyháztól*. Álláspontunk részletes megvilágítása II. évfolyamunk 79. s. köv. oldalain olvasható, ahol épen r. kath. oldalról jött hírlapi támadás kapcsán tértem ki erre a kérdésre. *Az Erdélyi Fialatok nem titkos társaság, hanem hatóságilag engedélyezett folyóirat*. Előadásai mindig szabályszerű hatósági engedélyezés és ellenőrzés mellett folytak. A magyarországi mozgalmakkal való kapcsolatunk más hasonló vádakkal kapcsolatban nyer megvilágítást.

Ad. 4.³ Az E. F. a Budapesten székelő „Új arcu magyarok“ szervezetének része, ehhez a szervezethez tartozik a szegedi Bethlen Gábor Kör is, állapítja meg a könyv. (A teljesség kedvéért még a csehszlovákiai Sarlósoka is ide kellett volna vennie, ők is új arcu magyarok.)

Ideológiájukat a Bartha Miklós Társaság és a Wesselényi Reform-Club alkotta meg. Egyik alapgondolata a magyar parasztra épített magyar élet, a másik a dunai konföderáció. A B. M. T. az

¹ L. 174–75 o.

² Mel'esleg tisztelettel kérjük az *Erdélyi Lapoktól*, hogy lapunk törekvéseiben mit tart ellensúlyozandónak ítél (tehát káros) radikálizmusnak?

³ L. 175–76. o.

„Uj magyar föld“-ben megállapítja, hogy „A nemzeti határok addig terjednek, amíg a politikai határok érnek, de a faji határoknak csak ott van végök, ahol az utolsó magyar ember él a világon“. Az új imperialista magyar ideológia fenti formulájához az erdélyi ifjuság orgánuma hozzáteszi: „Ebben rejlik a mi újfoglalmazott faji gondolatunknak jelentősége.“

Uj arcu magyarokról mostanában sok szó esett, s a könyv még sem ismeri őket. Ilyen nevű egyesület vagy szervezet nem létezik, általában azokat a magyar fiatalokat szokták így nevezni, akik gondolkozásban és felfogásban különböznek az idősebb magyar generációtól, mert annak gondolkozását revízió alá merik venni. Általában az idősebb magyar körök előtt az új arcu magyarok nem nagy közkedveltségnek örvendenek. A Wesselényi Reform-Clubot azok a fiatal emberek alkotják, akik a mai magyarországi politika előtt nem a legjobb színben álló B. M. T. radikálizmusát nem vállalják, egyébként azonban szintén nem kedvesek ottani hivatalos körök előtt.

A B. M. T. munkáját teljesen félreismeri, mert az *homlok egyenesen szemben áll a ma divatos irredenta magyar politikával*. Ennek igazolására bőséges anyagot talált volna az „Uj Magyar Föld“-ben. Mi úgy tudjuk, hogy az u. n. bajtársi egyesületekbe tömörült nacionálista magyar ifjuság 1929 okt. 6-án az Uj Magyar Föld első számát, mint a mai magyarországi ifjuságot destruáló írást nyilvánosan *megégette*, főként dr. Fábriának a dunai konföderációról írott cikke miatt. Ha tehát fent is állana az a könyv által említett szoros barátság köztünk és a B. M. T. között, az a hivatalos magyar körök előtt a lehető legrosszabb bizonyítvány lenne számunkra és éppen azt igazolná, hogy mi nem vagyunk az irredenta magyar gondolat itteni exponensei. Nekünk más közünk nincs a B. M. T.-hoz, minthogy haladó gondolataiból sokkal egyetértünk.

A 4. pont utolsó kikezdése nekünk tulajdonítja a B. M. T. programja idézetét: „Ebben rejlik a mi újá fogalmazott faji gondolatunknak jelentősége.“ (Uj Magyar Föld III. 53. oldal 14. sora.) Pedig, mint a lapunkban közölt ismertetésből is kitétszik, nem mi, hanem a budapesti *B. M. T. mondja ezt a megállapítást*. Azért, amit ők Budapesten mondanak, mi talán mégsem vagyunk felelősek

Ha még ezek után is fent áll a kétség, hogy mi szoros kapcsolatban állunk a budapesti irredenta ifjusági alakulatokkal, sziveskedjék a professzor úr átvizsgálni pénztári naplónkat is.

Ad. 5. Ennek a vádnak alapját Fábrián Dániel I. 1. számában „Az erdélyi magyar ifjuság feladata a kisebbségi autonomia területén“ cím alatt közölt cikkének kikapott gondolatai képezik. Teljesen félreértik ezt a cikket azok, akik ebben a magyarországi vezető politika szavát fedezik fel. Akik ismerik a magyar politikai életet, tudják, hogy mind a mai napig milyen kinosan kikerülték még a látszatát is annak, hogy az erdélyi kisebbségi magyarság igényt akarna tartani a békeszerződésben biztosított székely-magyar autonómiaira. *Mi mertünk erről a Magyarország előtt nem nagyon rokonszenves kérdésről írni!* Ez tehát éppen a *vád ellenkezőjét* igazolja. *Mínket nem Budapestről irányítanak, s mi itt akarunk élni!*

A székely-magyar kulturális autonómiához viszont a Román állam által elismert törvényes jogunk van.

Ad. 6.¹ Erdély Romániától való elszakítása érdekében folyó nyílt harcot 1. punk I. évf. 1. számában „Az erdélyi magyar ifjuság lelki arca“ cím alatt közölt cikkem indítja meg. A cikk címét a könyv így fordítja: „*Lupta* (arc és nem harc) *sufletească* a tinerimeii maghiare ardelené.“ Miután részleteket idéz cikkemből, hozzáfűzi a kommentárt: „E szavak finomságának ellenére, igazi értelmük senki előtt sem lehet ismeretlen: más formában való megerősítését adják Fábíán szavainak. Másfelől kevéssel ezután a folyóirat nyíltan bevallja, hogy vezéreszméje, az „erdélyi öncéluság“ (Ardealul, ca scop în sine) amí ellentétben áll az ország alkotmányával és a román nép évszázados eszményével“.

Mindenekelőtt az egész vádat komolytalannak tünteti fel a cím fordításánál elkövetett igen súlyos hiba, amikor a lelki arcot, lelki harcnak (arc = *lupta*) fordítja. Még az összefüggésekből tendenciózusan kiragadott idézetek alapján sem lehet az ország épsége ellen való izgatás vádját rámsütni. A dolog rám nézve még kedvezőbb lesz, ha valaki éppen a cikk *nem idézett* részeit olvassa el. Azokat a részleteket, amelyekben vádat emelek a Magyarországon tanuló erdélyi diákok ellen; amelyekben vádolom a magyar nemzetet, amelyekben *összintén követelem az ország többi népet fiaival való együttélést és nyilatkozatot teszek amellet, hogy az erdélyi magyar ifjuság soha sem gondolt arra, hogy Románia állam-rendje ellen igazságon vagy vétsen.* O. Ghíbu professzor nem tartja fontosnak ezek idézését, mert ezekről a Patria XII. évf. 19 sz. és az Ardealul ténár I. 3. sz. elismerőleg írt s Magyarországon és itthon sokan kétségbevonták fajom iránti ragaszkodásomat és keserű humor az, hogy meginduló lapunkat azzal vádolták. hogy kiadását a román politikai pártoktól eredő pénz fedezi. A 178. o. 27. sorában a „fajilag egy“ kifejezés értelmét „*din punct de vedere național*“ kifejezés nem fedí. Aki lapunkat alaposan olvassa, okvetlen észreveszi, hogy *mi a politikai nemzet fogalmát Szabó Dezső gondolataira támasszkodva a faj szellemi egységet jelentő kifejezésével revideáltuk.*

Vádol az „erdélyi öncéluság“ gondolatának hangoztatásával, de nem árulja el, hogy az idézetet honnan veszi. Erdélyi öncéluság alatt különben is nem politikai, hanem *szellemi* öncéluságot értenek azok az erdélyi románok, szászok és magyarok, akik hisznek abban, hogy Erdély földje szellemileg sajátosan meghatározza a rajta élő népek lelkét. Ez talán csak nem bűn?

Ad. 7.² Rothermere lord gondolatainak szolgálatába a Borbáth Dániel II. évf. 1. számában „A svájci egyetemi ifjuság problémái és az erdélyi fiatalok“ c. alatt megjelent cikket állítja. (A címet nem közli.) Idézi a cikkből azt a két gondolatot, hogy az erdélyi magyar ifjuság, úgy mint a svájci is, pacifista. „nem akar hadiözvegyeket és árvákat gyártani. Az erdélyi fiatalság más utakon építi jövőjét...“ „Az igazi magyar diák túlnéz Erdély határain. Csak, ha e tekintete is megvan, csak akkor tudja igazán betölteni hivatását.“

¹ L. 177—79. o.

² 179. o.

„Más szóval: nem akarunk háborút, de dolgozunk más utakon a régi Magyarország visszaállításáért“ fűzi hozzá az idézetekhez a kommentárt.

Egészen bizonyos, csak a kikapott idézeteket olvasva, senki sem gondol arra, hogy azok egy a mienket a svájci ifjúsággal összehasonlító cikkből valók. De ha a címet is ismerjük, egészen másként néz ki az eset. Ha az első idézetet *összefüggésében hagyva* értelmezzük, azt mondja, hogy az erdélyi fiatalság nem akar véres háborút, más utat keres, *hadat üsen saját maga és népe bűneinek. Ez az a bizonyos más út.* Az összefüggés nélkül más út alatt a Rothermerizmus mellett még ezer váddal (anarkia, kommunizmus stb) lehetne illetni. Ugyanez az eset a határon való túlnézésnél is. Az összefüggés szerint a régi magyar diák a Bethlen Gábor enyedi kollégiumából Heidelbergbe nézett, nagy összefüggésben kereste élete meggazdagodását; a cikkből logice az következik, hogy a *mai fiatalságnak is világhorizonttal kell rendelkeznie*, úgy amint a cikkíró is teszi, életproblémáit más népek ifjúságának tükrében is meg kell hordoznia. Ezt az általános szellemi jelenséget nem szokás rothermerizmusnak nevezni.

Ad. 9.¹ A vád: Az Erdélyi Fiatalok szoros kapcsolatban áll a szegedi „Erdélyi férfiak egyesületével“, a „Délvidéki ifjak és Ösnevelési otthon“. a „Magyar egyetemi hallgatók országos szövetségével.“ „Ez a magyar társaság magyarországi pénzzel, a különböző erdélyi magyar tényezők támogatása által valóságos magyar nemzeti egyetemet szervezett Kolozsvárt. Az egyetemi szemináriumok munkarendszerének átvételével az Erdélyi Fiatalok egy magyar irodalmi és egy falu szemináriumot szervezett; ahelyett, hogy az ifjuság a kolozsvári egyetem kebelén belül Dr. Kristóf György, magyar tudós vezetése alatt álló szemináriumban dolgozott volna, (ennek a szemináriumnak 1928—29-ben ilyen módon csak 16 diák tagja volt), inkább ezeket az ellenőrizhetetlen szemináriumokat kereste fel.“

„A kath. Status palotájában székelő“ Erdélyi Fiatalok másik bűne, hogy a r. kath. Népszövetség főiskolás kuriában is tartott előadásokat.

A kolozsvári székely egyetemi ifjuság szervezetének keretében szintén fentartanak két 192 taggal rendelkező szemináriumot. Az egyik „economic-politic“, a másik jogi szeminárium. Majd ismerteti a szemináriumok programját.

A velünk kapcsolatba állított három magyarországi egyesület nevével *először ebben a könyvben találkoztam.* Címe után ítélve különösen a második meglétében kételkedem. Még ha az ösnevelés, az önnevelésből elferdített sajtóhiba volna, hinném, hogy valami eféle egyesület létezik, de a fordítás arról győz meg, hogy itt sajtóhibáról szó sem lehet.

A különböző főiskolás szemináriumok, ismételjük, *állandó hatósági engedélyezés és ellenőrsés mellett munkálkodtak.* Semmiképp sem akartak az egyetemmel konkurálni. Mint az ifjuság önnevelési szervei éppen az ifjuság nevelésének *kiegészítését* célozták. A Kristóf

¹ 180—82. o.

professzor ur szemináriumának elnéptelenedését nem mi okoztuk, mert 1928—29-ben, amikorról a kimutatást közli, az Erdélyi Fialok még gondolatban sem létezett. Ez is igazolja az igazoló adatok döntő súlyát.

A róm. kath. Népszövetség helyiségében az Erdélyi Fialok csere előadásokat rendeztek. Szerkesztőségünk eleddig mindig a Székelyek Kolozsvári Társaságának helyiségében székelt. Sem a Cal. Victoriei 32, sem a Str. Iuliu Maniu 8, sem a Nicolae Jorga 2 sz. nem képezi a r. kath. Státus birtokát, vagy tulajdonát.

A Székelyek Kolozsvári Társaságának Ifjúsági bizottsága economica és nem economico-politico szemináriumot tartott fenn.

Ad. 10.¹ A magyar kisebbség-tudományi akadémia felé törekvés vádja alá úgy kerülünk, hogy a könyv ismerteti a Székely Társaság kisebbségi jogi szemináriumának programját. A könyv szerint az előadásokat a r. kath. Státus és a Magyar Párt harcos férfiai tartották (köztük Gaál Gábor és dr. Kertész Jenő ?!) Ez a szeminárium e y valóságos kisebbségi politikai akadémia. Maga az Erdélyi Fialok I. évf. 85 oldala igazolja is, hogy meg van a törekvés ebben az irányban, mert így ír: „A mai egyetemi hallgatók kilépve az életbe, megakarják alkotni a legfelső tudományos fórumot, amely feldolgozza az összes magyar kisebbségi problémákat: „Academia maghiarä minoritare de stiinte.“

Az egész ránkvonatkozó anyag egyik legrosszhiszeműbb beállítását talán éppen ez. Az idézet Balogh Edgar: A regösjárásról a szociográfiai intézetig című tanulmányából van véve. Aki nem hiszi, olvassa el az I. évf. 82—85 oldalait. A cikkben az idézet tényleg benne van, de abban az értelemben, hogy a csehszlovákiai Sarló tüzte ezt ki célul és nem mi. A Sarló ezt az akadémiát a csehszlovák kormány, illetve Massaryk köztársasági elnök segítségével megcsinálta s még sem döntött össze Csehszlovákia.

Ad. 11.² A szeminárium nevének teljes fordítása seminarul de economie. Hogy az ott tárgyalt kérdések mennyiben jelentenek államellenes tendenciákat, egyáltalán nem értjük. Hisz ezeket a kérdéseket az ország román, német, magyar lapjai állandóan tárgyalják.

Ad. 12. és 14.³ A Székely Társaság indokolatlan vádolása.

Ad. 13. Az állam által fenntartott ref. és unit. teológiák hallgatói is résztvesznek az államellenes mozgalmakban, annak jeleképpen, hogy itt a keresztyénséget nem őrzik meg tisztán, hanem nemzeti célok és az állambiztonság veszélyeztetése érdekében meghamisítják. „Sehol a világon nincs meg, hogy az állam által fenntartott teológiák növendékei éppen az állam ellen dolgozzanak.“

Bizonyító adatok nélküli súlyos ráfogásokat tartalmaz ez a vád is.

Ad. 15.⁴ „Annak ellenére, hogy az egyetemi szabályzat értelmében, az egyetemi ifjúságnak politikai alakulatokban részt venniük nem szabad, a Magyar Párt diákbizottsága által, a magyar kormány pénzének igénybevételével nem kevesebb, mint 274 diákot segélyezett akiket saját ideológiájában nevel.“

¹ 182., 183. o.

² 183. o.

³ 183 o.

⁴ 183. o.

A Magyar Párt nyilvánosan végzett diáksegély akciója semmiképp sem nyilvánítható az ifjúság politikai szereplésének. Az ifjúság politikai állásfoglalására vonatkozó felfogásunk lapunk II. évf. 62 oldalán található. Aki rendszeresen olvassa a magyar sajtót, gyakran láthatja, hogy az ifjúságnak bűnül róják fel, hogy nem politizál. Lapunk a közelmúltban is visszautasított egy olyan felhívást, amely a „Friss Hírek“ körül csoportosult u. n. harmincévesek intéztek hozzánk, hogy velük együtt az Országos Magyar Párt aktív politikai munkájába kapcsolódjunk.

Ad. 16.¹ Ez a pont igazán nem mondja meg, hogy miért bűn az egyetemi ifjúság faji alapon való egyetemi szervezkedése, úgy amint azt az ifjúság memoranduma kívánta.

Ad. 8 és 17. Mit kell tehát az államnak ezzel a fiatalsággal szemben tennie? Vitán felül álló az a veszedelem, amit ezek az alakulatok az államra nézve jelentenek. Az államnak kategorikusan állást kell foglalnia a titkos egyesületekkel és burkolt egyetemmel szemben. A magyar diákságot az egyetem keretei közé kell irányítani. Az imperialista Budapesttel való gyanus összeköttetéseket minden kimélet nélkül szét kell szakítani, ugyszintén meg kell gátolni az onnan folyó, ellenünk irányuló tevékenység fenntartására irányuló anyagi támogatást is — vonja le konkluzióit.

Miután a vádakat tisztáztam s más részről megállapítottam, hogy nem egyebek aaptalan vádaskodásnál, a vádakkal való részletes tárgyalást befejezve, *általános elvi kérdések tárgyalásába kezdek.*

Ghibu professzor könyve *nem idézi lapunk olyan vonatkozású helyeit, melyek igazolnák, hogy mi az ittélő román ifjúsággal együtt akarunk közös céljaink szolgálatában dolgozni.*

Nem tudja, hogy mi voltunk azok, akik magyarok részéről jött vádak ellenére is bátran hangoztattuk, hogy nekünk itt, ebben az országban a kisebbségi sorsot vállalva kell élnünk.

Vádolja az ifjúságot, hogy a Magyar Párt politikájának exponense s az egyetemen kívül akar tömörülni. A magyar egyetemi ifjúság lapunkban közölt második memorandumában az ifjúság maga mondja „hogy az önálló magyar egyetemi egyesületek éppen azért van szüksége az ifjúságnak, hogy a segélyezésének ügyét önállóan, sajátmaga intézze.“ (II. évf. 5. sz. o. 1. pont.) Az idősebb magyar generációval szembeni ifjúsági autonómiáért küzdünk. Amint a memorandum 3. pontja kiemeli, erre az egyetemi egyesületekre a következőkért van szükség: „Román diáktársainkkal eddig egyénekenként fenálló jóviszony öntudatosítása, elmélyítése és kollektívé tétele, egymás problémáinak megismerése, kölcsönös megtárgyalása és egymás kulturájának közelebbhozása által.“ (f. hely.)

Mi akarjuk a két nép fejnövekvő intelligenciájának őszinte összekapcsolódását. Igazán soha egy magyar diáknak sem volt oka barátságatlansággal vádolni a román kollegákat. A professzor ur könyve azonban alkalmas arra, hogy az első éket beverje a két ifjúság közé.

Nem mi, de az egyetem professzorai is megállapították, hogy a magyar ifjúság az egyetemen becsülettel megállotta helyét. Mi magunk mindig azt tapasztaltuk, hogy a kolozsvári l. Ferdinánd tudomány-

¹ 184. o.

egyetem nemes liberálisusa alma materünkhé tette az egyetemet. Ez a liberalizmus mindeddig záloga volt annak a jó viszonynak, ami az egyetem különböző néphez tartozó fiai között fennállott. Sajnos, a Ghibu professzor ur könyve az első, ami ezt a liberálismust megcáfolni látszik, amennyiben ez a könyv az egyetem hivatalos véleményét is jelentené.

Mi a velünk egy padban ülő, egy egyetemi laboratóriumban dolgozó román egyetemi hallgatóság lelkiismeretére s a velük fennálló személyes barátságra apellálunk. Ők jobban ismernek minket, mint a professzor ur könyve, amelyik csak azért vádol, mert nem ismer. A könyv felhívás arra, hogy nekünk, ebben az országban együttélő különböző ajku állampolgároknak jobban meg kell egymást ismernünk és több jót és őszinte együttéléniakarást kell egymásról feltételeznünk.

Kolozsvár, 1932. február 18.

Egyházaink szociális állásfoglalásai*

Irta Csákány Béla

Az egyre jobban kiteljesedő világválság s annak az élet minden terére kiható rezgései a jövő tekintetében óriási kérdőjellel merevedve állásfoglalása készítenek minden olyan egyéni, vagy intézményes tényezőt, amely a legkisebb mértékben is felelősnek érzi magát a múltért, vagy aggódik a jövőért. Az ilyen megnyilatkozások kiindulópontjukat, módszereiket, eszközeiket és jelentőségüket tekintve végtelenül sokfélék, de egyeznek abban, hogy punctum saliensük a szociális kérdésben van. Ennek oka nem csak az, hogy a válság szociális vonatkozásaiban a legsúlyosabb, hanem ebből következőleg az is, hogy minden — egyházi, gazdasági, politikai stb. — tényező elsősorban a szociális kérdésben elfoglalt álláspontján keresztül igyekszik követőinek a mai idők problémáira lehetőleg kielégítő választ adni s így az eddig rájuk gyakorolt befolyását megtartani, esetleg növelni. E törekvés, mint már mondtam, különféleképpen nyilvánulhat meg, de irányában kétféle: *offenzív*, vagy *defenzív*. *Offenzív* akkor, amikor a jelzett tényezők bármelyike a fentebb vázolt úton a jövő kialakulására kíván lehetőleg döntő befolyással lenni. *Defenzív* akkor, amikor minden igyekezete oda irányul, hogy fennmaradását bármilyen körülmények között biztosítsa.

Ezek előrebocsátása után nem lesz érdektelen azoknak a megnyilvánulásoknak vizsgálata, amelyek az egyháznak a szociális kérdéssel való felfogását tükröztetik s meghatározzák azt az álláspontot, amelyet e kérdés tekintetében elfoglalnak.

A katolikus egyház állásfoglalása XI. Pius pápa „*Quadragesimo Anno*” kezdetű enciklikájában nyert újabb megvilágítást. A „*Quadragesimo Anno*” az elmúlt évben XIII. Leo pápa „*Rerum*

¹ E kérdésben az érdekelt egyházak illetékeseit is meg kívánjuk szólaltatni. Szerk.

Novarum“ kezdetű enciklikája kibocsátásának negyvenedik évfordulójára jelent meg s emellett, hogy a „Rerum Novarum“ szociális jelentőségét s eredményeit hangsúlyozza, a jelen szociális problémáival is foglalkozik. A rendelkezésünkre álló szűk tér nem engedi meg, hogy részletesebben foglalkozzunk ezzel a nagyfontosságú körlevéllel. Itt csak arra utalunk, ami a körlevél alaphangját teszi s ez az, hogy a „Quadragesimo Anno“ a szociális kérdés *kizárólagos és egyedül helyes* nézőpontjául az Egyház álláspontját jelöli meg, és e felfogás konklúziójaképpen a válság megoldásának *egyetlen* lehetőségét a keresztény szellemben való erkölcsi megújulásban látja. E központi gondolaton alapulva az enciklika természetesen élesen elítéli minden olyan irányt, amely másképpen gondolkodik a válság megoldása felől, mint az Egyház.

A református egyház álláspontjaként tekinthetjük azt, amit Makka Sándor református püspök a Székelyek Kolozsvár Társasága közgazdasági és társadalomtudományi szemináriumában és a Református Nőszövetség estélyén a múlt évben tartott előadásaiban fejtett ki. Makka püspök ezekben az előadásokban konkrét egyházi vonatkozásokat mellőzve magára az evangéliumi értelemben vett kereszténységre vonatkoztatva kimutatja, hogy ez elsősorban nem szociális kategóriákban nézi az embert, hanem mint egyént és lelkiséget s abban a tiszta érzületet és szeretetteljes szándékot keresi és akarja napfényre hozni. Ez a lelkiség az élet minden területét átható megnyilvánulásával határozza meg a legkülönbözőbb problémák — így a szociális kérdés — megoldását is.

A fentebb vázolt két felfogás, bár első pillantásra hasonlóknak látszik lényegében nagyon különbözik egymástól. A „Quadragesimo Anno“ a válság megoldása fentebb érintett *kizárólagos* lehetőségének kijelölése mellett XIII. Leó nyomán erőteljesen hangsúlyozza, hogy e megoldás érdekében elengedhetetlen az Egyháznak, mint aktív tényezőnek, szociális téren való *közvetlen* munkálkodása. Így XI. Pius enciklikája az egyházi tevékenység körét, amely szociális tekintetben a legutóbbi időkig a karitatív munka keretei között mozgott, a „Rerum Novarum“ nyomán meglehetősen kibővíti. A Makka püspök felfogása ezzel ellentétben az evangéliumot hordozó egyház igazi működését a lelki életre koncentrálja s az ezen kívül eső kérdések megoldása tekintetében számára a keresztényen egyéniségeken át *közvetített* befolyás útját jelöli ki.

A kérdés elvi oldalát tekintve, úgy találjuk, hogy maguknak az egyházaknak szempontjából is a Makka püspök álláspontja a kívánatosabb. E felfogás megvédi az egyházakat attól, hogy a szociális kérdés tekintetében a multa vonatkozóan igaztalan vádakkal, a jövőre nézve pedig teljesíthetetlen kívánságokkal illettessenek. Ha az egyház a maga igazi területén százszázalékosan betölti hivatását, akkor a Makka püspök által megjelölt módon a szociális kérdés megoldásában érvényt tud szerezni azoknak a követelményeknek, amelyeket a „Quadragesimo Anno“ és Makka püspök egyaránt nélkülözhetetlennek tartanak. Más szóval, az egyház olyan módon és eszközökkel segítse elő a szociális kérdés megoldását, amelyek sajátos jelentőségénél fogva az emberiség boldogulásáért végzendő

sokrétű tevékenység nagy munkamegosztásában számára kijelöltettek. E felfogás az említett külső és az egyházak lényegéből folyó tényezők logikus következménye s távol áll tőle, hogy az egyházak jelentőségét lekicsinyelje, vagy, hogy az általuk végzett karitatív munka létjogosultságát vitassa.

Ezek után röviden kitérünk a címben felvetett kérdés gyakorlati vonatkozásaira is. Ezekben az Egyház, mint szervezet lép előtérbe s mint ilyen kíván venni a különböző szociális természetű munkákban. A katolikus egyház ilyenirányú tevékenysége fentebb ismertetett elvi álláspontjának egyenes következményeként, mint annak a gyakorlati élet terére átvitt megnyilvánulása mutatkozik. Érdekes azonban, hogy a református egyház is, ellentétben Makkai püspöknek fentebb vázolt felfogásával, éppen most keres a szociális kérdés szempontjából gyakorlati megoldásra vezető formákat. Sajnos, kisebbségi sorsunk közel másfélévtizedes multja után is az a helyzet, hogy magyarságunk életében csak az egyházak jelentenek egyedüli átfogó, szervezett és élő közösséget. Nem kutatjuk ez alkalommal azokat az okokat, amelyek megakadályozták, hogy a Romániába szakadt magyarságnak az élet minden terén meglegyenek a megfelelő, életképes szervei. Ezt csak azért említettük meg, hogy rámutassunk arra, hogy e körülmény miatt Erdélyben az egyházakra sok olyan munka is hárul, amelyeknek elvégzése egészen más természetű közösségek feladata volna. Ez a helyzet segítette elő a református egyház kebelén belül is a jelzett törekvést, amely először a nagyváradi református nagyhátn nyert határozottabb formát. A nagyhét végén hozott ünnepélyes nyilatkozat harmadik és negyedik pontja ugyanis a szociális problémák megoldása tekintetében az egyházi befolyásnak olyan közvetlen, határozott formáját kívánja megvalósítandónak, amely már semmiben sem különbözik attól, amit a „Quadragesimo Anno“ hangsúlyoz. E felfogás eredményeképpen az erdélyi református egyházkerület novemberi közgyűlése kimondotta a Református Férfiak Szövetségének megalakítását. E szövetség céljai között első helyet foglalnak el a szociális kérdésnek — a református egyház keretén belül történő — megoldására irányuló, többoldalú gyakorlati célkitűzések. Az így a megvalósulás stádiumába lépő törekvés a fentebb vázolt elvi álláspont alapján emelt kifogásokkal szemben nem állhatja meg helyét, azonban létjogosultságot adnak számára azok a negatív tényezők, amelyek a gyakorlati élet sajnálatos tényeként jelentkezve, az elvi szempontok mellőzésére kényszerítenek. A jövőre nézve azonban szükségesnek tartjuk a közeleti tevékenységek olyan differenciálódását, amely egyrészt az egyházakat tehermentesítve, számukra eredeti hivatásuk gyakorlásának zavartalan lehetőségét biztosítja, más részt pedig a másirányú — így legfőképpen a szociális — tevékenységek számára is nagyobb hatóerejű, szélesebb rétegeket felölelő programm megvalósítását teszi lehetővé.

Konzervatív marad-e Erdély?

Irta Vita Zsigmond

Az ifjúság szociológiai tudásának hiányosságára mutatott rá az *Erdélyi Fiatalok* II. évf. 7. számában Jancsó Elemér. A mai erdélyi ifjúságnak kevés a szociális érzéke, mert a maga problémáit többnyire elszigetelten látja. nincs meg a kellő érdeklődése az általános szociális, gazdasági kérdések iránt. Ki kell mondanunk, hogy az egész magyar társadalom legfőbb hibája szociális, gazdasági közönyössége.

Meplepőnek látszhatik az, hogy Erdélyt, amit mindig a demokrácia, az egyenlőség földjének tartottak, ma bezárkózottsággal közönyösséggel, konzervativizmussal vádoljuk meg.

Valahol hiba van, mert amíg mellünket verve dicsértük Erdély értékeit, kulturális fölényét, *társadalmunk mozdulatlanul nézte lassu szétmá'lását, lelapulva várta a véget.*

Szükséges tisztába jönnünk a bajok gyökerével, az erdélyi szellem olyan fogyatkozásaival, amelyek a múltban gyökerezve, a jelenre is kivetítik árnyékukat. Meg kell vizsgálnunk a régi Erdély szociális munkáját is. A történészek még sok problémát tisztázhatnak ezután, de már ma Jancsó Benedek erdélyi története és régebbi művei alapján is sok mindent megállapíthatnak az erdélyi szellemre nézve. Kétségtelen az, hogy a háborúelőtti Erdélynek vagyoni, gazdasági, kereskedelmi állapota elmaradott volt, fejletlenebb a magyarországinál, tény azonban az is, hogy az Erdély ugynevezett aranykorában, a fejedelmi korszakban nem így volt. Jancsó Benedek, — ebben *Kós Károllyal* egyetértve, — megállapítja, hogy amikor Erdély öncélu politikát tudott folytatni, a Kelet és Nyugat hatalmaságait kiegyensúlyozva, erőt az ország határai között egészen kitudta fejteni, történetének legvirágzóbb korszakát élte. A Bocskavak, Bethlen Gáborok. Rákócziak korában Erdély beletudott kapcsolódni az európai mozgalmakba, azokat a maga keretei között fel tudta használni és építő erővé fejlesztette. Bethlen Gábor idejében Erdély szociális és gazdasági állapota is modern volt, Erdély erői talán maradék nélkül az ország szolgálatában állottak és így tudtak igazán fejlett ipart és kereskedelmet teremteni. Mihelyt azonban Erdély kilépett az öncélu, egyensúlyozó politikából, gyöngye erejét nagy hatalmi célokra használta: bukását készítette elő.

A fejedelmi korszakkal megszűnik Erdély önálló politikája, a Diploma Leopoldinum autonómiaja mind inkább csak névleges lett. A XVIII. századtól kezdve Erdélyt Bécsből kormányozták, ezzel Erdély társadalma lassanként elvesztette a maga életcéljait, amikért küzdeni érdemes volt, ez okozta a nagy közönyösséget, ami elzárkózottságot, maradáságot hozott magával. Ebben a távolról kormányzott Erdélyben a XVIII. századtól kezdve a közállapotok sokkal rosszabbak voltak a magyarországiaknál.

Jancsó Benedek: Szabadságharcunk és a dákö-román törekvések c. művében megdöbbentően mutatja be ezt a helyzetet. Amikor Mária Terézia alatt az erdélyi urbériség alapját a bizonyos „Punctumok“-ban fektették le „Erdély fejletlen és rendkívül elma-

radott közigazgatási viszonyai igazán súlyosakká tették a nép helyzetét.“ (20. l.) Szociális tekintetben sem volt akkor már modern Erdély, mert „Erdély hét főbüne: a három nemzet és a négy vallás, a joggal bíró társadalmat merev kasztokra osztotta.“ (20 l.)

„Erdély társadalmának vezérlő elemei miveltségben a korhoz képest is végtelenül elmaradtak... Magyarország rendeit sem lehet azzal vádolni, hogy az 1791-iki országgyűlést leszámítva, valami tulságos mohóságot árultak volna el a modernebb eszmék iránt, de ha összehasonlítjuk, az ugyanegy időben s hasonló tárgyban hozott erdélyi és magyarországi törvényeket, azt tapasztaljuk, hogy az erdélyiek mindig mögötte maradtak a magyarországiaknak egy emberöltőnyi idővel“, (21. l.)

A továbbiakban Jancsó rámutat arra, hogy ezek a közállapotok szegénységet és társadalmi elszigeteltséget okoztak, amítől máig sem tudunk megszabadulni. Érdekes megfigyelni azt, hogy a magyarság hosszú időn keresztül mennyire vak volt a románság törekvéseivel szemben. Mikor 1697-ben Bethlen Miklós és Bánffy György Bécsben tárgyaltak, csodálkozva hallottak a román vallási unióról. Ép ily csodálkozva fogadták száz év múlva és később a román püspökök kérvényeit és egyszerűen irattárba tették őket. A nyelvek egyenjogúságának kérdése így természetesen nem foglalkoztatta az erdélyi politikusokat. Az 1791. és a reformkorszak országgyűléseinek legfőbb tárgyai a magyar nyelv ügye és az unió voltak. Eddig vezetőinek nagyfokú rövidlátását mutatja, hogy a reformkor elején sem vették észre az idők változását és nem törődtek a románság mozgalmával. Ez az idő sem volt alkalmas arra, hogy Erdély társadalmának a szociális és gyakorlati politikai képzettségét megadja. A reformkor politikája is főleg csak elméleti kérdésekkel foglalkozott. „A szabadelvű eszméktől és a modern gondolkozástól áthatott ellenzék Erdélyben sokkal több nehézséggel küzdött, mint Magyarországon s így lassabban is foglalhatott tért s tehetett szert befolyásra... Erdély konzervatív főemberei nem éreztek a levegőben semmit. Megvoltak győződve, hogy a három nemzet és négy vallás elvire fektetett politikai rendszer alapján kiváltságaik rendületlenül fenn fognak maradni egész világvégezetéig.“ (60 l.)

Sokat kéne még arról is írni, hogy a sérelmi politika, később pedig a Pesttől való függés hogyan fagyasztotta be mindinkább Erdélyben az akció-kedvet, a közügyek iránt való érdeklőést. Erdély u. n. haladó szelleme a kulturális téren a gondolati síkon maradt, ott tudott a nyugattal egyszinten repülni, de a valóságra nem tudott átalakítólag hatni.

A célját nem látó társadalom könnyen sülyedhetett a tétlen konzervativizmusba régen, de nem teheti ezt ma meg, hanem rá kell ébrednie céljaira. A magyarság új helyzete a lét újabb célját adja. A függésből ránk maradt megszokottság konzervativizmusának el kell tűnnie, hogy a magyarság az új államalakulatban is megtalálva a saját és Erdély célját, egész erejét fektethesse a jövő építésébe. A közönyösen váró, cél nélküli magyarságnak el kell tűnnie és a Bethlen Gáborok alkotó, Erdélyért küzdő szellemének kell ismét megtöltenie magyarságunkat.

Húszévesek és harmincévesek

Irta László Ferenc

E cikk általában a harmincas generációk mozgalmairól és nem a „harmincévesek” cím alatt a Friss Hírek c. napilap körül csoportosult mozgalomról beszél, amelyre nézve — több olvasónk kérdésére — felvilágosításul közöljük, hogy az az Erdélyi Fiatalkortól teljesen független. A felvetett kérdésekhez szívesen várunk hozzászólásokat a harmincasok részéről is, mert lapunk az egész romániai új magyar nemzedék érdekeiért küzd és azok megnyilatkozása akar lenni.

Szerk.

Az utóbbi időkig Erdély magyar intelligenciáját két részre osztották: a negyven éven felüliekre, akik a közélet porondján állanak s a még többnyire főiskolák padjaiban ülő húszévesekre. Harminc évesekről, mint generációról semmit se lehetett hallani.

Az utóbbi időkben sokfelőlről és sokféle csoportosulás (politikai, gazdasági és társadalmi) formájában egyre több hang szól a harmincas generáció nevében.

Önként felvetődik a kérdés, hogy a hiányzó tizenöt korosztály tagjainak megmozdulásai milyen viszonyba kerülnek a zárt tömegű húszévesekkel és az ugyancsak zárt tömegű negyven-ötvenes generációval, illetve vajjon a mai húszévesek, avagy a töredék generációk emberei fogják alkotni az erdélyi magyarság igazi szellemi utánpótlását: az „új” generációt?

Bizonyos következtetésekre már helyzetük megvizsgálásából is nyílik alkalom.

A húszévesek generációja s különösen a 20—25 éveseké — már a megváltozott helyzetben végezte középiskolai tanulmányait. Gyermekkora óta annyira benne él az új helyzetben, hogy ahhoz alkalmazkodva is növekedett. Midőn az egyetem, vagy a főiskolák kapuit átlépte, már többé-kevésbé beszélte a román nyelvet. Az egyetem padjaiban, együtt ülve a többségi kollegákkal és együtt drúrkolva a vizsgák előtt, alkalmunk volt őket megismerni. A közélet állandó figyelésén, a tudományos önképzésre szolgáló szemináriumok munkáján és vitaestélyeken keresztül alkalmunk nyílt a reá váró feladatok felismerésére, azok megvalósításához szükséges komoly felkészülésre és a régi felfogások revideálására.

A harmincévesek generációja egészen más körülmények között nőtt fel. Alig lépték át a főiskolák küszöbét, vagy még középiskolások voltak, midőn tanulmányaikat félbeszakítva háboruba kellett menniök. A háboru megtizedelte soraikat. Az imperium változás után tanácsalantul állottak, vagy gondolkozás nélkül mentek ki a magyarországi egyetemekre. Nehányan, akik itt maradtak s beiratkoztak a román egyetemre, nem vették túlságosan komolyan a dolgot s hamar elcsüggedtek a nehézségeken. A harmincévesek nem készültek fel a közélet vezetésére, mert legtöbbször nem is volt alkalmuk, aminthogy alig volt módjuk a komoly tudományos önképzésre az akkori ifjúsági élet szervezetlensége miatt.

Ez a helyzet tehát kétségtelen előnyt jelent a mai viszonyokba beleszületett, egységes nemzedékként jövő, szervezettebb és a tudományos önképzés rendszeres munkáján átment húszévesekre

nézve. Amint hogy a harmincas generáció-töredékek megmozdulása is csak a huszévesek ifjusági életének kibontakozása után, tehát körülbelül ezek hatására indulhattak meg.

Helyzetük is arra kényszerítette, hogy vagy a huszévesektől vagy a negyvenesektől tanuljanak. Kérdés most már, hogy önálló réteggént e kettő között helyet tudnak-e maguknak szorítani, vagy pedig a kettő közül valamelyikhez kell csatlakozniok?

Önállóságuk lehetőségének ellentmond az, hogy a harmincasok nem is képeznek egy homogén réteget, mert sokszor közöttük találjuk, őket felhasználni akarva, az általuk érvényesülni akaró ötvenéveseket is és a saját generációja keretében a maguk hibájából érvényesülni nem tudó huszéveseket is.

A huszévesek egységes és a harmincasok többféle mozgalmát összehozni szervezetileg már csak azért sem lehet, mert a harmincévesek egy része a politikai életben akar szerepet vállalni. Az Erdélyi Fiatalok főiskolás-lap lévén ezt nem teheti meg, amint hogy egyetlen főiskolás mozgalom sem teheti meg, mert hogy az egyetem padjaiban űő magyar ifjuság viszonya a más aiku ifjuságával eddig zavartalan volt, azt főképen a magyar egyetemi hallgatók politikamentességének lehet tulajdonítani. Az egyetemi hallgatók politizálását az egyetemi professzorok sem vennék jó néven. Ez tűnik ki a Petru Maior Diákközpont memorándumából és O. Ghíbu professzor új könyvéből is.

Amint már többször hangoztattuk is lapunk utján, az egyetemi ifjuság nem politizálhat. Ennél fontosabb reá nézve az ő mai feladata, hogy az egyetemi tanulmányok elvégzése mellett felkészüljön kulturális és gazdasági téren a reá váró életre.

A harmincas generáció politizálni kívánó részei tehát így önként az idősebb generációkhoz kell csatlakozzanak. Viszont a gazdasági, társadalmi és kulturális téren dolgozni akarók előtt semmi akadály sem áll fenn arranézve, hogy a huszévesek kifejlett mozgalmaihoz csatlakozva, velük együtt alkossák az igazán új, mert új gondolatokat és programot hozó erdélyi magyar nemzedéket. Mert érzésünk szerint a harmincasok és huszasok mozgalmának jelentőségét végeredményében az dönti el, hogy melyik tud elméletileg és gyakorlatilag jobban felkészülni az erdélyi magyarság reá váró feladataira!

„A magyar ifjuságnak hadat kell üzennie minden törpeségnek, minden szűkebbkörü kicsinyességnek, elmaradottságnak, szellemi tunyaságnak, elfoqultságnak, pártosságnak és rosszakaratu butaságnak. A magyar szellem legnemesebb és legkiválóbb tulajdonságainak érvényesülését kell kívönia minden téren. Szegény és kicsi nemzet kússzerű, vagy közészerű szellemiség mellett nem élhet meg.“

Makkai Sándor: „Magyar fa sorsá“-ból.

Az Erdélyi Fiatalok póstája

Szerkesztőségünk mélyen átérzi minden fiatal magyar testvérünkkel való minél őszintébben megnyilatkozó érintkezés szükségességét. Gondolataink, szándékaink kicserélésének az eddigiéknél közvetlenebb formáját akarjuk megteremteni, mert egy-egy cikk visszhangja vajmi ritkán kerül vissza írójához, már pedig az olvasó helyeslő, vagy eltérő visszhangja az, amiből az író legtöbbet tanulhat. Tanulni akarunk a visszhangokból mi: hallani szeretnénk, hogy mennyire értették át testvéreink azokat a gondolatokat, amelyeket legjobb tudásunk és lelkiismeretünk szerint hirdettünk, mindnyájunk közös nagy kérdéseiben. Másrészt szeretnők, ha meghaladó ismeretlen testvérünk szavát, ki eddig az ifjusági életben magáról jelt nem adott. Mint testvér a lélek illetődött órájában, mikor ki *kell* mondani, mert kibuggyan az érzés: állunk ismeretlenül előtted, fiatal testvérem és várjuk, hogy beszélj nekünk magadról: életedről, gyöttrődéseidről, testi és lelki kérdéseidről. Nyisd meg lelked rejtekeit és beszélj arról, ami a legtöbb kételyt és a legnagyobb bizonytalanságot okozza: a te életed mai problémáiról. Mi szeretettel hallgatjuk meg ismeretlen szavad és legjobb tudásunk és lelkiismeretünk szerint fogunk neked válaszolni, mert *nem egyedül a tied az a kérdés, ami gyötör: de mindnyájunk fiatal életének a problémája.* A bizonytalanságaidból való kivezető utat akarjuk veled közösen megtalálni. Légy őszinte, hogy az utat megtalálhassuk.

A közvetlen kapcsolat úgy történik, hogy:

1. *Mi kérdezzük* c. alatt a szerkesztőség által megadott kérdésekre kérünk tőled válaszokat. Ha valakit feszélyezne a névvel adott válasz, úgy név nélkül is elküldheti, bár jobban szeretnénk, ha teljes felelősséggel, a saját nevével küldené be véleményét, amelyek közül lapunk terjedelmének lehetőségei között a legérdekesebbeket le is kívánjuk közölni. Mostani kérdéseink a következők:

1. Miért szükséges minden magyar és erdélyi fiatal számára, hogy saját problémáin maga gondolkozzék és megoldásukon maga dolgozzék? 2. Lehetőnek tartják-e, hogy ma valaki csak egyéni kérdéseivel törődjék és a közösség (ifjuság, erdélyi magyarság) problémáival ne foglalkozzék? 3. Mi az összefüggés a főiskolás és az erdélyi magyar, ill. egyetemes problémák között? 4. Szerez-e képességet a főiskolás problémákkal való foglalkozás által az erdélyi magyar, az egyetemes emberi kérdések és a saját kérdései megoldására? 5. Milyen módokat gondol alkalmasnak arra, hogy minden erdélyi fiatal magyart önmaga, az erdélyi magyarság és minden emberrel szemben fennálló kötelesség öntudatára ébresszen?

A kérdések közül egyesekre is lehet válaszolni. Válasz elé felírandó a kérdés szövege.

2. *Ti kérdezitek* rovat alatt fogjuk azokat a kérdéseket közölni, amelyeket ti adtok fel nekünk és utánuk a mi válaszunkat. Tudjuk, hogy az őszinte kérdés legnagyobb akadályja a fiatal szemérmesség, amit feltétlenül tiszteletben kívánunk tartani részben azért, hogy az illetőktől nem kérjük neve aláírását, csupán azt, hogy kérdését, vagy jellegét lezárt levelének borítékjára írja fel, másrészt azért,

hogy az illető kívánságára nem a lap útján, de levéllileg válaszolunk, a levélre ráírva az illető kérdését és jeligéjét, amelyet szerkesztőségünkben déli 1/2-2—1/2-között a kérdés ill. jelige megnevezésével átvehet.

A körkérdéseinkre adott válaszokat és a nekünk feladott kérdéseket nyomdai kéziratnak alkalmas formában, olvasható írással, a papir egyoldalára írva kérjük szerkesztőségünk címére eljuttatni. A márciusi számra való beküldés határideje: márc. 10, déli fél 1 óra. *Közös kötelesség az őszinte kérdésés és az őszinte felelet!*

Korunk arcához

A szépség igazi királynői

címmel a budapesti *Előőrs*-ben (1932. feb. 14-i 7. szám) *Kövér Barna* idézi Mussolininek azt a rendeletét, mely megtiltja Olaszországban a szépségversenyek rendezését s a miss-választást és az iparendély megvonását helyezi kilátásba az ilyesmit rendezni próbáló szállodáknak. Cikkirő nagy dicsérettel emeli ki, hogy Mussolini nem tart igényt ilyen „nemzeti“ dicsőségre. Majd így folytatja: „A magyar szépségek igazi királynői nem is öltenek magukra trikót, hogy testük plasztikájával elkápráztassák a bíráló bizottság férfitagjait... A magyar élet szépségkirálynői ott élnek a maguk lemondó, nehéz és áldozatos életüket a magyar családi otthonokban, dolgozva és robotolva, a robotban talán lerongyolódottan is, az atyjuk, vagy a férjük oldalán és ezek terhét megosztva, hogy átsegítsék a szenvedések kálváriáján a küzdő férfit egy jobb és boldogabb jövő felé... fiatal életük tovasuhanó májusait panaszszó és zugolódás nélkül áldozzák fel családjukért irodák vagy műhelyek mélyén, vagy mint egyszerű falusi leányok és asszonyok a falvak és tanyák elhagyatott igénytelenségében, ahol a szakadó robot taposómalmában öröklőnek arcuk hamvai és fiataláguk rózsái. Ezek, ő ezek az áldott munkás magyar nők... a magyar élet, a magyar sors e névtelen hősei és martirjai a mi igazi szépségkirálynőink, akiknek verejtékező homlokuk köré fonjon dicsfényt örök elismerésünk, hálaánk és hódolásunk“.

„*Jaj annak a nemzetnek, amelyik nem képes arra, hogy mindig új ideálok felé törekedjen. Az a nemzet olyan, mint a megszerzett eredményekkel megeleđő szervezet, nyomban a hanyatlás lejtőjére ér. A gazdasági és szociális problémák a régi módokon már nem oldhatók meg többé. Új tisztások és új utbaigazítások szükségesek, amelyeket Önöknek kell megmutatni.“*

Mantu Gyula badacsonyi beszédéből (1932. február 14.), amelyet az erdélyi román ifjuság kiküldöttéi előtt tartott.

S Z E M L E

Elfelejtettük . . .

Amikor Orbán Balázs neve eszembe jut, elem sorakozik öt kötet könyv. Mint gyönyörű álom: öt kötet csudálatos könyv. Az öt székely szék tüzetes leírása . . .

Öt kötet könyv, amelyhez hasonló monográfia aligha akad még a világon. Ö sulyos könyv, amilyenl aligha ajándékozta meg még egy ember a népet.

És — Orbán Balásznak a könyveit is, a nevét is, a feledés pora fedi . . .

Pedig talán még vannak Udvarhelyen, akik emlékeznek szikár és kemény alakjára, mely külsőben is hű tükre volt hajlíthatatlan, kuruc jellemének.

Igen: a „Gsonibáró“ ra még emlékezhetnek — mert báró lett volna, de mint harisnyás atyafiai mondták, nem folytatta. Akik ismerték, tudták, hogy sok minden áll „ögötte, csak azt nem tudták, hogy mi. Mert azt eltakarta az akkori idők nagy tekintélyadója: a képviselőség.

De, hogy ez a szikár lengyelfalvi úr beútaza Keletet, személyes jó barátságban volt az akkori francia szellemvilág több nagyjával, hogy 1849-ben Törökföldről önpénzén szervezett csapattal jön a szabadságharcba, hogy Konstantinápolyban magyar kaszinót alapít, hogy 1880-ban a párisi Pantheonban ő mond 800 magyarnak beszédet: ezeket aligha tudták. És hogy a Székelyföld mellett megírja Marosvásárhely, Torda, Toroczkó, Brassó és a barcasági falvak monográfiáit és hogy népköltéssel foglalja össze, törökből meséket is fordít; de-hogy is tudhatták ezeket. Hisz

közben országgyűlési képviselő és beszédeket mond az ország házában . . .

És az az öt kötet? Kétlem, hogy erről is érdeme szerint tudtak volna: a megjelenést pártoló előfizetők között legkevesebben vannak székelyek.

. . . Akikről, akikért és akiknek írta.

. . . Akiknek esztendőig rötta hegyeiket a maga pénzén, egy kodakkal és egy váltó fehérneművel. Akikért odaadta minden tudását. És akikről, örök időtlen időkre szóló emlékezetet akart állítani.

Miért tette, hiszen annyian meg voltak elégedve azzal is, hogy ők: bárók?

De érdeme szerint a tudományos világ sem méltatta, holott ma lépést sem tehetünk nélküle. Erdélyi sors, magyar sors az Övé is.

De Orbán Balázs hajlíthatatlan volt, mint a Hargitán nőtt száifa és kuruc, mint ama régi fegyverforgató ősök.

Két esztendeje, hogy születésének századfordulóját ünnepelték és most kerek 60 esztendeje, hogy a Székelyföld leírása napvilágot látott. De Orbán Balásznak, a „legnagyobb székely“ nek méltó emléke ma nincsen . . .

Valamikor szobrára is gyűjtöttek, de szobra, az nincs. Önkezüleg átjavított, újrendezett Leírása ma sincs kiadva. A lengyelfalvi kuria idegen kézre került. Fördöje, a *Szejske*, idegen kézre került. Hagyatékával nem tudjuk mi lett. Egy évvel ezelőtt a lengyelfalvi Orbán bárók sir-

böltja még romban állt, a kiszórt csontok egy gaznötte kupac alatt halomra hányva . . .

.. De nem, nem folytatom, mert már nem lehet sirás nélkül, keserűség nélkül, nem lehet ádáz harag nélkül.

Most legalább sírhelyét rendbehozták Kár, hogy ezt is beteg ambíciók kicsinyessége zavarta meg. Hogy legalább olyan emléket kapott volna Orbán Balázs, amely ha nem egyéb, találó legyen a néha felvett székelly harisnyájához, és ahhoz a büszke mondásához: „Én napi 30 krajcárból megélek.“

Orbán Balázs? Ó, píruljon el az arcunk már egyszer... O bújunk el az egészségesen látó szemek elől, mert a legalacsonyabb emberi vonást, a hátátflanságot bélyegzik reánk mindörökre . . .

Orbán Balázs? Igen. Elfelejtettük, elfelejtettük: hát — *elfelejtettük* . . .

Ady-szaváló est. Február 4-én este páratlanul hatalmas kö.önség előtt zajlott le az első (udtunkkal) kolozsvári Ady-szaváló est. Krenner Miklós nagy távlatokat nyitott bevezetőjében Ady emberi és magyar problémája mögé. N. Tessitori Nóra évek hallgatása után az estet uraló gazdag programot adott, Sz. Ferenczy Zsuzsi, Vtrágh Lajos és Bretán Miklós Bartók, Reinitz és Bretán megzenésített Ady-verseket adtak elő. Minden műsorszám magas színvonalat jelentett, külön-külön ritka élvezetet, mégis engedtessek meg egy őszinte kritikai hang: — a műsor nem Adyt, hanem az előadó művészeket és művésznöket reprezentálta. A ki-ki sajátos szaválói szempontjából összeválogatott műsor mellett Erdély előadó művészei és írói tartoznak olyan Ady-estellyel, amely Ady orgonájának minden hangját megszólaltatja és egy-két előadás keretében Adyt mai erdélyi vonatkozásban mutatja meg. J. B.

Csillámok a homokban.

E cím alatt olyan régi iratokat ismertetünk, amelyek a háborúelőtti magyar életben, mintegy összeesően az Ady-Szabó-Móricz ideológiájával, a magyar nép elhagyatottságára és bajaira mutatnak reá és általában a valóságos magyarságnak igazi belső problémáit, külszínességétől, hazugságoktól és önámításoktól mentesen tárgyalják. Mivel az ilyen írások sohasem találtak hivatalos megértésre, lehet, hogy negative vádolni is fognak. Mi nem a vácsakért, hanem a tanulságokért ismertetjük őket, hogy tisztábban láthassunk, hogy igazabban cselekedhessünk.

Somlyódy István szegedi kir. járásbíró „Gyökéres Igasságügyi Reformok“ c. könyvéről.

A könyv úgy véletlenül került a kezünkbe. Pontosan nem tudjuk mikor jelent meg. A jegyzetekből annyi kivethető, hogy 1909 után, de biztosan 1914 előtt. Maga a szerző adta ki a Dugonics-Társaság támogatásával. Jellege röpirat. Címe és bevezető mondata után az igazságszolgáltatás kérdésével látszik foglalkozni s így a jogi élet szűkebb terére kellene utalnunk. De át-

olvasva, széles horizonttá tágul s a röpirat keserű kiáltássá teljesedik.

Ma hozzátéhetjük: szomoruvá is — meg nem hallott kiáltó szóvá a pusztában.

De ez nem csoda. Szerző a maga idejében a lehető legroszszabb jegyekkel ajánkozik. Azt mondja: értékezése nem elvont okoskodások eredménye, de a gyakorló jogász szemével meg látott „magyar fejjel végig gondolt és magyar szívet átérzet“ gyakorlati életigasságok megmutatása.

Ma már tudjuk, hogy minden hazafias, pirosfehérvörös, rezesbandás zenebona mellett is valójában mi sorsa volt annak aki „magyar ésszel, magyar szívvel“ magyarul akart valamit és nem csodálkozunk, ha a Somlyódy szava üres kiáltás maradt csupán . . .

Talán Somlyódy is tudta (hisz példát is említ), de azért kiáltott. És talán reménye sem volt: mégis kiáltott. Becsülettel . . . Magyar szívvel, magyar ésszel . . .

A szakmabeli rész minékünk már nem aktuális, nem is érinthetjük, pedig idekiváncozik az egész könyv. De forró és örök aktualitású az, amit a hivatalos nyelvrontásról, a népnyelvről és a magyar népről mond. Ez az amiért előttünk ez a könyv messzecsillanó kristály a magyar élet homoktengerében.

Külön fejezet a „hivatalos nyelvrontás“ és a „Rákosi szótár“-t kell idéznie hozzá, hogy illusztrálhassa azt a kiméretlenül következetes nyelvrontást, amelyet a hivatalok követnek el s aminek folytán ma holnap már valósággal szófejtetni kell a hivatalos nyelvet. Ám való példákat is ad az olvasónak, de nem is kér többet belőlük.

És most álljon itt, amit a népert mond.

„Lám! A nép, amelynek „szava Isten szava“, itt is az utolsó helyre jut, pedig voltaképpen az első helyen, a kanapén volna a helye . . .“ És tovább: „ . . . Hát azok, akik a mi törvényeinket rendeleteinket gyártják ott a zárt miniszteri szobák félhomályában. merik-e mondani, hogy ismerik azt a magyar népet, melynek boldogulásáért munkálni kötelességük? És amely nép mindnyájunknak kenyeret ad? És

merik-e mondani, hogy ezt a sokat szenvedett államfentartó népet szeretik-e, becsülik-e úgy, ahogy az azt érdemli? Hiszen csak azt szerethetjük igazán, akit ismerünk is! . . .

A végrehajtási, váltó, kereskedelmi, mezőrendőri, munkásbiztosító törvény, a büntető törvény és eljárás és sok más törvényünk a bizonyosság rá, hogy azok, akik ezeket és ezekhez hasonló törvényeket csináltak, azok sem nem ismerték, sem nem szerették eléggé a nekik is kenyeret adó magyar népet, mert különben nem hagytak volna hézagos alkalmakat ennek a jó, becsületes és munkás magyar népnek a letöréséhez és az amerikai kivándorlásnak elősegítéséhez.

A bírónak nem csak az a feladata, hogy az igazság kérdésében és megtalálásában a tétéles törvényt a maga teljes szigorával alkalmazza, hanem a magyar bírónak különös és fő kötelessége az is, hogy megismerje és a törvény félszűrségeivel és félszeg tulszigorával szemben megvédelmezze a népet az ő kizsákmányolóival s ha *kell* a törvénnyel, ennek félszűrségével szemben is! De azt csak egy jó bírói szervezet keretében olyan bírók tehetik meg, akik ismerik és szeretik az *életet*, maguk is megelégedett emberek, nem pedig szobában nevelt, paragrafus rágó, akta gyártók, nem szobabírák, hanem a régi jó táblabírákba oltott, de mégis modern magyar bírók!“

És Somlyódy István nem holmi fiatal „zseni“ amikor ezeket leírja, de negyedszázados bírói mult áll mögötte. Nem is volt valami alapnélküli, imbolygó, szobaidealista, sem hamis proféta: azt

a negyedszázadot a nép közt, a nép ismeretében töltötte el. Mi mindent kellett meglátnia, hogy ilyen dolgok leírására kényszerült?

Nem, nem csoda, ha írása kiáltássá nőtt és nem csoda, ha süket agyakra talált. Somlyódy reformokat akart, jó igazságszolgáltatást, az élet által nevelt eszményi bírókat, szervezeteket,

bírói közvéleményt akart és a nép megbecsülését, emberszámba vételét akarta; haladást és modernséget akart. Magyar szívvvel, magyar érzéssel. Mi lett a sorsa? Nem tudom.

De szavát elnyelte a sötét, könyvét elfemette a homok.

És maradt minden a régiben.
dL.

FIATALOK MUNKÁJA

Szegedi Kis Kalendárium 1932. „Változatlan tiszta szándékkal és bizalommal“ jelentkezik ismét a magyar fiatalságnál és barátainál az Erdélyből elszármazott szegedi diákoknak immár eseményszámba menő Kis Kalendáriuma.

Ezuttal is gyönyörű, üde köntösben jelent meg, tele frissességgel, illattal, a fiatalság életerejének szimbólumaival. Ezidei mottója is — amelyet Nagy András kiskunhalasi gazd: ember 1853-ban írt népdalgyűjteményéből vettek — ezt az erős életakarást fejezi ki:

Im hozzák a szűz koszorút
Vilója pántlikával,
Oda visszik hol nem lesz bu.
Az öröm vál táncával,
Szép zöld nized e koszoru,
Ne légy tehát szomorú.
Ne légy tehát szomorú,

A naptári részen kívül ismét tartalmaz 12, jórészt kiadatlan, költőivel ellátott paraszt dall és betyárnótát, melyeknek mindenike kedves, primitív rajzocskával, félcével van illusztrálva. A dalokat Salló György egyetemi hallgató gyűjtötte a kiskunhalasi tanyak között. A rajzok valamint a kalendárium megtervezése, — mint a megelőzőknél is — Baday

György munkái, kit nem kell immár bemutatnunk.

Jólesik kezünkbe venni és forgatni e kis könyvecskét és tiszta magyar levegőjétől valami édes öröm gyűl belénk, olyan, amely szülőföldünk, Édesanyánk újralátásakor támad. És talán egy cseppet még irigyeljük is a szegedieket érte.

Pedig finom kiállítása ellenére is nem luxus ez a könyvecske, de „évenként más-más tartalommal, de ugyanazzal a lélekkel igyekszik szolgálni az agrársettlemment törekvéseit“. Mert kenyeret, könyvet és tanulási lehetőséget biztosít sok reászoruló főiskolai hallgató számára és egyben lehetővé teszi a tanyamozgalom munkájának folytatását. E mozgalom pedig az eddig teljesen elhanyagolt tanyavilág felemelését célozza. Amint a kalendárium bevezetője mondja: „A szegedi tanyai agrársettlemment ifju tagjai rendszeren kiskunhalasi során keresik fel a falvak és tanyak magára hagyott népét s előadás-sorozatokkal, néphivatallal, ismeretterjesztéssel stb. igyekeznek segítségükre lenni. Másrészt et-

nográfiai és társadalomrajzi tudományos adatgyűjtéssel, publikációkkal és propagandával igyekeznek a magyar parasztnép feltáratlan sajátosságait és értékeit megtanulni, megszeretni és megmenteni.“. Ezenkívül olyan új nemzedékké akarnak fejlődni, amely a nép megismerésén keresztül a felelősségtudó és becsületes elemek szolidaritását hozza meg. Ezen a nehéz uton — gondatlan kis virág a *Kis Kalendárium*.

Ők így mondják, de a valójában mégis: halálosan komoly cselekedet. Nem csoda tehát, ha — mint írják — a tanya munka egész fiatalsága aggodalmas figyelemmel és reménykedéssel kíséri minden egyes példány sorsát. Mert csak a jó emberek megértéséből és szeretetéből fakadó támogatásban bizhatnak csupán a cél felé vezető uton.

Csak a legnagyobb szeretettel ajánlhatjuk a szegediek *Kis Kalendáriumát* az erdélyi főiskolásoknak, mint olyat, amely szép szeretetére szoktat, izlésre tanít s amelynek megvétele által egy testvérmozgalommal cselekszünk jól.

(Kiadja a Kolozsvár-Szegedi Egyetemi Fiatalság Bethlen Gábor Köre és az egyetemisták tanyai agrárszövetkezeti mozgalma Szeged, Tisza Lajos-körút 37. sz. Ára 1'20 pengő. Beszerezhető kiadóhivatalunk útján is).

Debreczeni László.

Tolnai Gábor: A szabadvers és a lírai formák válsága. A Szegedi Fialalok Művészeti Kollégiuma kiadványaként megjelent kis tanulmány elvontnak látszó u. n. formatörténeti kérdést tárgyal. Ezt azonban lélektani beállítottsággal a műélvezés kollektív lelki gyökereinek kérdéseként tudja megmu-

* Kapható kiadóhivatalunkban 50 Lei-ért.

tatni. A könyvnyomtatás előtti, a zenével és táncsal egységes líra akusztikus volt. A könyvnyomtatás a tömegműélvezést vizuálissá téve, a csak a megörökítést célzó kötéttől verseseposz helyett a prózai regényt teremtette meg. Az érzelmi jellegénél fogva akusztikus, zenei alapellegű líra formaílag vizuálissá válni próbált, kötéttől jellege aközben szükségszerűen elhalványodván, megszülethetett a szabadvers. A líra válságát éppen annak akusztikus jellege miatt, ez a vizuális forma sem oldhatta meg, sőt akusztikai új kifejezőeszközként megteremtette a szavalókórust. — Világos gondolatvezetéssel tárgyalja a kérdéseket a fiatal szegedi tanárjelölt, akiben örömmel és reménykedve üdvözölöm a lélektani alapú, elméleti esztétika új és tehetséges magyar művelőjét. És minden sértő szándék nélkül, csupán egy kis belső szomorúsággal megkérdelem: itteni irodalomszakos tanárjelölt testvéreink miért nem ambícionálják az ilyen kérdésekkel való foglalkozást, mely új meglátásokra és új tudományos eredményekre vezethetne?

Jancsó Béla.

Szathmári Samu. Egyszerű, székelly földműves legény. A Nyárád mellett lakik. Ákosfalván. Tizennyolcéves. És gyökeresen megreformálta a szövőszéket. A falusi iskolán kívül egyebet nem tanult, mintát sem láthatott és mégis olyan szövőszéket szerkesztett, amely majdnem csak félakkora területet foglal el, mint a régi. Ellenben önműködőleg eresztí a fonalat, önműködőleg rögzíti a vásznat és ugyancsak önműködőleg jár a vetelője is. Egyszerre négy újítás, melyek által időt, munkát és helyet lehet megtakarítani. A mindenben praktikus és racionális szerető székelly ész ismét egy új eredményt adott. És új bizonyítékot arra, hogy a székelly nép, amelynek a „zsombori vízhajtotta szövőszéktől a vásárhelyi muzsikáló kutig mindenhez va esze,“ friss, fiatal, mindenre alkalmas, életrelőző nép. Amely minden támogatást megérdemel, mert sok

adottság szunnyad benne, ami kincsekké változtatható.

Amikor ezt az eredményt örömmel közöljük, Szathmári Samunak már közel 10 szövöszéke működik Erdélyben. Mi csak sok-sok szerencsét kívánhatunk munkájához és Isten segédelmét újabb „kitalálások“-hoz.

dL.

Domokos Pál Péter a lelkes csiki fiatal székely tanár a múlt év karácsonyán *A moldvai magyarság* címmel 300 oldalas könyvet adott ki. Könyvében a moldvai csángó-magyar multat és jelent mutatja be s 66 eredeti gyűjtésű csángó magyar népdalt közöl. Az érdekes és sok új szempontot hozó könyvre felhívjuk a figyelmet Márciusi számunkban ismertetésére visszatérünk. (Megrendelhető a szerző címén Tárgul-Secuesc-Kézdivásárhely)Tanítóképző intézet. Ára: 250 Lei.

Szervátius Jenő szobrászművész kiállítása A szinte hangtalan szezonban, február 7—21. napjaiban a kolozsvári vármegyeház kapuján *Szervátius Jenő* nevét olvastuk *Petre Abrudan* fiatal román festő nevének társaságában. A kiállítást már csak azért is érdemes volt megnézni, mert a két nemzetiségű kulturális imé minden további nélkül valósította meg azt az egymásmelletti, egymást nem zavaró munkálkodást, amire a napi politika fondorkodásai s az önző, türelmetlen és kapzsi érdekek acsarkodásai között a népek hiába vágyakoznak. És aki megnézte a kiállítást, valószínűleg nem is bánta meg.

E helyen Szervátius, mint az erdélyi fiatal magyar generáció tagját óhajtjuk bemutatni. Nevéről eleddig alig hallottunk, míg e kiállítás meg nem mutatta, hogy ki is ő tulajdonképpen? A tárlaton tizenenny munkát állított ki, melyek közül egy bronz, kettő gipsz és 11 db. fafaragvány volt. Valamennyi egy különös

szubtilitású és mégis erős realitás-érzékű egyéniség munkái E vonások néha egészen kivont stilizálásban, néha tapintást kívánó valóságosságban is jelentkeznek anélkül azonban, hogy bántó akaratosság, vagy egyszerű természetmások volna érezhető bennük. Fiatalsága ellenére is Szervátiusnak kiforrott formanyelve van (ami nem jelenti azt, hogy tovább nem fejlődhetik) és ami a fafaragást illeti, ebben annyira mester, hogy a fában a hús élő valóságát is megtudja szólaletatni. Témaiban — különösen a kompozícióknál — mindig egy valamely érzésmotívumnak kifejezésére törekszik, melyet erős ritmusérzékkel mind a megkomponálásban, mind a megcsinálásban igyekszik megvalósítani, néha az anyagszerűség rovására is.

Szervátius Jenő székely-szász származású, kolozsvári fiú. A mintázást Vágó Gábor szobrászművésznél kezdte, majd a kolozsvári művészeti akadémián tanult Ledea mesternél és két évig volt Párisban. Hogy hazajött, szerényen félrevonulva, csendben, zaj nélkül dolgozott — talán nehéz anyagi küzdelem között is. De az eredmény olyan is: a kiállított munkák mindegyike becsülettel hittel, kítartó akarral, komoly tudással volt megcsinálva. Ugy látjuk, hogy technikailag, mint kifejező anyagnál a fánál állott meg s egyéniségénél fogva pedig a kisplasztika felé hajlik. És ez ma szerencsés összejatszása az adottságoknak, mert talán így könnyebben lehet a művészi álmokat az anyagiakkal összehangolni. És mi mindenképpen kívánjuk a fiatal mester boldogulását és reménykedve nézzük útrairdulását, mert úgy látjuk, hogy ha tér és alkalom

nyílik. Szervátusból sem a tehetség, sem a tudás nem hiányzik a feladat betöltésére.

De — az alkalom: ez fogas kérdés ma. Mert ime, a kiállításon láttuk román és francia vásárlók neveit, de egyetlen magyar nevet sem láttunk. És ta-

lán mégsem lehet ezt egészen a gazdasági válságra kenni. Így pedig a magyar művész hiába tehetség, hiába zseni, hiába művész. És csak sorscsapás rajta, hogy magyar is, mert ha vállalja népének sorsközösségét — akár éhen is halhat. dL.

Falu - munka

Az Erdélyi Fiatalok kolozsvári falues-télye. Az erdélyi magyar falumozgalom történetében 1931. d.c. 14 emlékezetes nap maradt. Ekkor történt meg először, hogy a városi publikum előtt szőnyegre hoztuk a falu vitális problémáit. *Demeter Béla* megnyitójában általánosságban rámutatott mai helyzetünk súlyosságára és a faluban rejlő megtartó erőre. *Gyallay Pap Zsigmond* a falu társadalmi problémáit világitotta meg. *Demeter János* a mai gazdasági rendszer fölötti kri ikájával a jövő utjait kereste, *Bíró Sándor* a faluról, mint az igazi magyar kultúra forrásairól beszélt. *Antal Gusztáv* Miklós Győ gy népköltési gyűjtéséből adott elő. *Ifj. Szabó Géza* a Bartók-Kodály által világhírré emelt székely népzénet reprezentálta zongoraszámával. A kolozsvári *Bocskay Földész Dalkör* pedig *Bariha Lajos* vezetésével klasszikus példáját mutatta annak, hogy milyen teljesítményre képes egy fegyelmezett, kitűnő hanganyaggal rendelkező földészkar. A rom. kath. gimnázium dísztermet zsufolásig megtöltő közönség forró ünneplésben részesített minden műsorszámot. Az estélyről a *Keleti Újságban* (s. i.) *Sulyok István* írt elismerőleg, kiemelve, hogy a lírainak és teoretikusnak tartott Erdélyi Fiatalok a falumunkával bizonyították be mozgalmuk igazi komolyságát. Az *Ellenzékben* —ret (Szentimrei Jenő) kiemelte, hogy a falut a városnak az ifjuság mutatta be: „pódiumképes lett a falu az ifjuságunk jóvoltából.”

Faluszemináriumunk előadásai. Február hónapban *Torday József* i „Autárkia és világgazdaság, *Balázs Ferenc*: „A falu gazdasági problémái és *Szász Ferenc dr.* „A falu kulturális kérdései-

nek gazdasági vonatkozásai“-ról tartottak, a problémákat teljes egészükben megvilágító és részletkérdésekre is kitérő előadásokat. A szeminárium programjában szerepel még *Livia Hulea*: „A román parasztkérdés“, *Kós Károly*: „A Transsy van gondolat“, *Dimitrie Gusti* bukaresti egyetemi tanár: „A román ifjuság falumunkája“. *C. Schlosser dr.* A szász ifjuság falukapcsolatai“ című előadásai, továbbá egy vitaestély s a nyári gyakorlati falumunkát megbeszélő összejövetelek, illetve előadások.

Román előadássorozat a parasztság problémáiról. A nemzeti parasztpárt tanulmányi köre Kolozsvárt klubhelyiségükben érdekes előadássorozatot kezdett csütörtök esténként 9 órai kezdettel. Febr. 11. M. Rálea: Ideológia és politikai akció. Febr. 18. Petre Suciut Căranizmus és demokrácia. Febr. 25. C. Parthenie: Căranizmus és szövetkezeti gondolat. Márc. 3. P. Andrei: Căran. és irodalom. Márc. 10. N. Penescu: C. és Marxizmus. Március 17. V. V. Stanciu: C. és kollektivizmus. Márc. 24. V. Marin: C. és korporatizmus. Márc. 31. Gh. Crişan: Nemzeti eszme és c. Apr. 7. I. Răducanu: Szabályozott közgazdaság, vagy gazdasági liberálizmus. Apr 14. E. Ene: Indusztriálizmus vagy teljes agrariainzmus. Apr. 21. N. Badea: A paraszt-állam. Május 12. M. Ghelmegeanu: Parasznternaciona'ie. Fentiek kivül később meghatározandó témáról fognak előadást tartani még: V. Madgearu, I. Lugoşianu, Pavel Pavel és Sorin Negruzzi.

E G Y E S Ü L E T I É L E T

Az IKE virágvasárnapján, március 20-án egésznapos főiskolás konferenciát rendez a Ref. Theológián. Kezdetre reggel 9 órákor. 9—11. Az új ember (megbeszélés csoportokban). 3—5-ig. A keresztyénség programja. 5—6-ig. A svájci ref. egyház szociális munkái. (Előadás. 6-tól Thea. Közben a „Szociális munka a nyomortanyákon“ c. vitatottképes előadás. A konferencián minden főiskolai hallgató részt vehet.

Ref. Theológus konferencia. A Ref. Theológia idei konferenciáján február 11—14 között érdekes kérdések szerepeltek, sok vonatkozásban a sajátos theologiai kérdéseken túlmenő jelentőséggel. „A különböző osztályok szerepe az erdélyi kálvinizmus életében“ című megbeszélés Dr. Makkai Sándor püspök vezetésével, világos és szuggesztív képet adott egy történeti visszapillantással az egyes társadalmi osztályok multban gyakorlott és jövőben várható szerepéről, kimutatva, hogy az arisztokrácia gazdasági és szellemi egyházi munkája pár évszázad óta fokozatosan gyengülő tendenciát mutat szemben a városi iparos-kereskedő réteg, valamint a falusi rétegek sokkal jelentősebb tevékenységével. Dr. Imre Lajos „A protestánizmus és proletariatus“ című előadásában reámutatott arra, hogy e két tábor törekvése elveik tekintetében igen sok ponton találkozik, a köztük lévő mai feszült viszony azonban csak úgy oldódhat fel, ha a protestantizmus több határozottsággal fogja érvényesíteni alapelveinek gyakorlati következményeit. „A kapitalizmus jövője a kálvinizmus-hoz való viszonyában“ című megbeszélés keretében dr. Nagy Géza fejtette ki e probléma mai állapotát, megállapítva azt, hogy más a kapitalizmus mint szellem — és mint gazdasági forma. Az egyéni kapitalizmus féktelen dühöngéseit, munkásokra és társadalomra gyakorolt sötét hatását radikális fellépéssel kell megfékezni. A konferencia lefolyását sok hozzájárulás tette érdekessé, habár e kérdések iránt való érdeklődés az ifjuság részéről sajnos inkább felületes, mint alapos volt.

Az Erd. Ró. n. Kath. Népszövetség Egyetemi és Főiskolai Szakosztálya 1931. nov. 28-án tartott közgyűlésével működésének negyedik esztendejébe lépett. A Belső Erdély Kuria egyházi, kulturális

problémákkal s a vegyes lakosságú helyek kérdésével foglalkozik. Első két gyűlésén Bács Albert joghallgató etnográfiai és szociológiai szempontokat követve a Strigy-melléki magyar és román falvak egymásra hatásával s társadalmi tagozódásával foglalkozik, Princ János az erdélyi decentralizáció lehetőségeiről olvas fel. A Székelyföld kuria a falumunka előbbreségtését tűzte ki céljául. Gr. Bethlen László a székelyföldi hitelszövetkezetek problémáit ismertette, különösen a konverziós javaslat szempontjából. Gyenge László joghallgató a konvertálás szükségességére a székelyföldi mezőgazdasági bajok felsorolásával mutatott rá. Vencel József joghallgató a Székelyföld legelhatároltabb részének: Csíknak problémáival; közbirtokosságok, tanügy stb. s a Szakosztály nyári csíki faluutjának tapasztalataival s egy másik előadásában Domokos Pál Péter: A moldvai magyarság c. könyve alapján a moldvai csángósággal s etnográfiai szempontokkal foglalkozik. — A Határvidék Kuria a határvidék asszimilációs kérdéseit tárgyalja. Gnánth János joghallgató a szatmárvideki svábok eredetét világítja meg történelmi szempontból. Orbán Endre ker. akadémiai hallgató az ifjusá. szociális hivatásáról adott elő a settlement-ek s a Sz. Vince konferencia céljait ismerteti.

Főiskolai hallgatóknak figyelmébe! A Székelyek Kolozsvári Társasága Főiskolás Tagozatának Főisk. hallgatóknak csoportja előadásorozatot rendez a háziipar problémáiról. E sorozat első két előadásaként Kós Karoly határozza meg a népművészet és a háziipar fogalmát és mutat rá az utóbbi erdélyi lehetőségeire. Kovács Dezsőné, gr. Bethlen Márta, Haász Rezső pedig az erdélyi mai háziipari törekvésekről, a háziipar falusi (termelő) és városi (fogyasztó-értékesítő) megszervezéséről, a Nőszövevények és a főiskolás lányok háziipar körüli szerepéről fognak beszélni. Az elméletileg megalapozott és gyakorlati eredményekre vezető hivatott előadásorozat külön jelentősége, hogy egy a falunak és női intelligenciának egyaránt kereseti forrást jelentő kérdést tárgyal. Az előadásorozat márc. 2-án este 7 órákor kezdődik és minden szerdán este lesz ugyanez időben.

A brassói magyar főiskolai hallgatók és a brassói felnőtt leányok Maria

kongregációja 1932 január 14-én fényes erkölcsi sikerrel koronázott teastélyt rendeztek. Az estély 2036 Leut kitevő tiszta jövedelmét a rendezőség lapunknak adományozta. Nemes tetteért ezuton is hálás köszönetet mondunk.

A Székelyek Kolozsvári Társasága Főiskolás Tagozatának közgazdasági és társadalmi tudományi szemináriuma előadásainak során *Ligeti Ernő dr.* „A világ nyersanyagforrásai, befolyásuk a világpolitikára“ eimen élesen világított reá a bur-háboru, az indiai kérdés, a japán-kínai konfliktus stb. mögött meghúzódó kapitalista imperializmusra. *Ligeti Sándor dr.* „Az aranykérdés“ c. előadásában az arany gazdasági szerepének történetét ismertette s rámutatott az arany döntő szerepére a mai pénzügyi válság felidőzésében. Második előadását „A termelés és fogyasztás szabályozása“-ról tartotta, kimutatva, hogy a mai gazdasági krízis oka az, hogy a termelés nem a szükségletre, hanem a piacra történik. Az előadásokon szép számú hallgatóság vett részt, érdekes és tanulságos megbeszélés volt. Az előadók akadályoztatása miatt a

további programmon kénytelenek vagyunk rövidíteni. A még hátralevő előadások: Dr. Diamant Izsó „A krízisről“; dr. Lakatos Imre „A jóvátételei kérdés“, dr. Böszörményi S. „Románia gazdasági képe“, dr. Szigyártó G. „Erdély gazdasági helyzete“.

Fogarasi Géza

Végzett társaink. *Btró Sándor* főmunkatársunk magna cum laude jelzéssel tette le a világtörténelem, román történelem francia szakokból a licenztát. Bíronak ez a második diplomája: kitüntetéssel végezte el a ref. theológiát is. *Pogány Albert* munkatársunk cum laude jelzéssel tette le a licenztát (francia-magyar szak.) Licenztát tettek még: *Litere* szakon: *Kristóf Sarolta* (angol-francia-magyar) *Pálffy Endre* (román, francia. „Cum laude“). *Ovo* doktorok lettek: *Kelemen László* és *Sebestyén Gábor*. *Jogi* licenztát tettek: *Löffler Aurél* és *Máthé László* [Bukaresti egy.] *Jogi* doktorátust tettek *Major Ferenc* és *Sinkó István*. *Kereskedelmi* akadémiát végeztek: *Kovács Jenő* és *Rohonyi Károly*. *Matematika fizika* licenztát tett: *Macskássy Attila*.

AZ ERDÉLYI FIATALOK HIREI

Az „Erdélyi Fiatalok“ Te esváron. Január 31-én volt az „Erdélyi Fiatalok“ temesvári bemutatkozása, melynek keretében lapunk főmunkatársai: *Disida Jenő*, *Demeter Béla* és dr. *Jancsó Elemér* ismertették a lap programját. A „Temesvári Hírlap“ szervezte és rendezte meg ezt a bemutatkozást, mely által a temesvári magyarság közelebbről láthatta az erdélyi magyar ifjuság eddigi és ezután végzendő munkáját. Hálás köszönetünk illeti a bánáti magyarság nagy organumát, mely hasábjain mindvégig nagy érdeklődéssel és meleg szimpátiával tárgyalta a lapunk által fevetett eszméket s jóakaratu segítségével igen értékes szolgálatoakat tett ugy a szorosan vett temesvári bemutatkozás programjának, mint általában lapunk egész ideológiájának minél szélesebb körben való propagála a ügyének. Ugyancsak itt fejezzük ki szerkesztőségünk hálás köszönetét mi dazoknak, akik szereplésükkel hozzájárultak a temesvári program sikeréhez. A Magyar

Dalárda karéneke. *Freund Leo* zongoraszámái, *Melius N. József* és *Becely Anselm Károly* költeménye: harmonikusan egészítették ki a műsort, melyet dr. *Tornya Gyula* volt szenátor vezetett be, meleg szavakkal ismertette az „Erdélyi Fiatalok“ törekvéseit. A Temesvári Hírlap február 2-i számában „Meghódították Temesvár közönségét az Erdélyi Fiatalok“ című hosszú cikkben számol be a bemutatkozó ünnepélyről. Idézi dr. *Tornya Gyula* megállapítását az ifjuságról „ereie és tisztánlátása abban van, hogy felismer e a magyar falu jelentőségét.“ A temesvári közönség, folytatja a lap „megértéssel és páratlan szívéllyességgel adott kezét ez ünnepi alkalommal a magyar sors jobbrafordulásának utját kutató Erdélyi Fiataloknak... s a zsutofol széksorok igazolták, hogy a fiatalok célkitűzéseit, programnadását a magyar jövendő legreményteljesebb és legkomolyabb magvetésének látja mindenki.“ Nem mulasztthatjuk el hálás köszönetünk

nyilvánítását azoknak, akik a rendezés munkájával tették lehetővé estélyünket, mindenekelőtt dr. Pogány Lászlónak, a Temesvári Hírlap főszerkesztőjének, aki fáradságot nem kimélő megértéssel irányította a rendezés munkálatait.

Az Erdélyi Fiatalok irodalmi szemináriumának legközelebbi előadását Tamási Áron, a kiváló fiatal székkéltető tartja meg: „Székely írók — székely irodalom“ címen, kedden, márc. hó 3-án este 8 órakor a Székely Társaság helyiségében (Farkas-u.) földszint.)

Az „Erdélyi Fiatalok“ zilahi estélye a város szépszámu közönségének jelenlétében zajlott le február 20-án a ref. egyház hatalmas kulturtermében. A Kolozsvárról leutazott munkatársak (Demeter Béla, Varró Dezső, Biró S.) ismertették lapunk célkitűzését, az ifjúság érdeklődését a szociális és falukérdés iránt. A műsort értékes helyi szereplők bekapcsolása tette élénké és vonzóvá a helyi közönség számára; Szász Árpád kollegiumi tanár szellemes prologban mutatta be a lap jelentőségét az erdélyi magyarság életében, Péntek Béla zongoraszáma, Nikolajevits László versei, a kollegiumi énekkar és városi műkedvelő zenekar pompás szereplése mind hozzájárultak az estély sikeréhez. Az összes zilahi szereplőknek és mindazoknak, kik az estély megrendezésében oly hathatós segítséget nyújtottak, legelsősorban pedig Szász Árpád koll. tanárnak, ez-után is hálás köszönetét fejezi ki lapunk szerkesztősége.

Az Erdélyi Fiatalok művészeti előadásai. Régi óhajunknak tesszük eleget, mikor annyira fogyatékos művészeti képzettségünk pótláshoz kezdünk. Márc. hó második hetében (kedden este 8 órai kezdettel) indul be művészeti előadásorozatunk, amely az u. n. magyar művészet problémáját fogja megvilágítani ez irány egyik uttörője és legkiválóbbja: *Kós Károly* két előadása által, amelyek egyike XIX. századvég társadalmi átalakulásából következő új művészeti adottságokról és irányokról, másika pedig a magyar művészet jelen és jövő lehetőségeiről beszél. Ez irány történeti ismertetését *Debreczeni László* adja meg, s lesz még egy általános kulturhistoriai bevezető elő-

adást is. E sorozatra különösen szép-művész-növendék, de minden főiskolás figyelmét felhívjuk.

Elhunyt társunk. *Jakab István* joghallgató kollegánk huszonkétéves korában 1932 január 14-én szinte meglepetésszerű váratlansággal hunyta le szemet örökre Kolozsvárt. A korán elköltözött kollegánkban nagyon sok főiskolai hallgató igazi jó barátját veszítette el, özvegy édesanyja pedig egyetlen fiát. Tekintettel, hogy az egyetemi hallgatók a temetése idején éppen vakációból visszatérőben voltak, csak igen kevesen vehettek részt a temetésén. Hűlt tetemét Csucsára szállították, ahol édesapja mellé helyezték el. Csendes nyugalomát kívánunk a korán elköltözött kollegánknak.

A SZERKESZTŐSÉG HIREI.

Olvasóink szíves elnézését kérjük lapunk átszervezési és technikai okokból történt késéséért. Márciusi számunk husvét előtt jelenik meg.

Eddigi technikai szerkesztőnk *Csáky Béla*, a városról való távozása miatt állásáról lemondott. Meleg köszönetünket tolmácsoljuk neki buzgó és lelkiismeretes szolgálataiért. Egyben üdvözlöljük a szerkesztőség által megválasztott új technikai szerkesztőt: *Fogarasi Gézá*t.

Több olvasónknak. Az „Uj arcvonal“ c. antológia, bár szerkesztőnk és három főmunkatársunk szerepel benne, mégsem lapunk akciója. Ismertetését különben márciusi számunkban hozzuk.

Márciusi számunk lapzártat: márc. 10. déli fél 1 óra. Kéziratok, hírek, tudósítások ez időpontig küldendők be.

Postán érkezett előfizetések nyugtázása 1932 február 24-ig. Baráth Béla, Szebeni Magyar Polgári Kör, Varga János, Gaál Gyula és György Géza 200—200 Lei, Dengyel Adám, Kováts István, László Kálmán, Demény Zoltán, Kiss Árpád és Fekete János elkész 100—100 Lei, Nagy Ilus, ifj. Urus Lázár és Böllöni Pál 50—50 Lei, Bitai Soard 300 Lei, Hegyi István 500 Lei, Benkő Károly 130 Lei.

Felelős szerkesztő és kiadó:
DR. JÁNOS GÁSPÁR.

Előfizetési felhívás! A gazdasági válság rendkívüli nehézsége dacára is megindul lapunk harmadik évfolyama, ami önmagában is eredmény akkor, amikor az erdélyi magyarság igen jól megalapozott és tekintélyes folyóiratai rendültek meg. Lapunk is éri az idők válságos voltát, mert előfizetőink egy része nem teljesítette vállalt kötelezettségét lapunkkal szemben.

Új évfolyamunk átszervezését is ez a tény tette szükségessé. Harmadik évfolyamunk 160 oldalon fog megjelenni, melyre ezennel új előfizetést hirdetünk, Lapunk megkissébbített formátumának megfelelően és hogy a súlyos gazdasági viszonyok között is lehetővé tegyük minden előfizetőnknek lapunk további megrendelését, az évi 200 leies előfizetési díjat 150 (félévre 80), a 100 leiest 80 (fél-évre 45) leiben állapítottuk meg. Akik a múlt évi előfizetési díjak szerint már be- küldték az előfizetési díjukat az 1932-ik évre, azoknak a többletét további időre javukra irtuk.

Előfizetőinket kérjük, hogy előfizetési díjukat előre küldjék be, mert nekünk is előre kell fizetni a nyomdászamlákat.

Azonban csak a forma más, tartalom és program a régi; a romániai magyar főiskolás ifjúság s az egész romániai új magyar generáció szellemi és anyagi érdekeinek szolgálata. Kiépiteni az ifju generáció különböző rétegeinek szolidaritását, ránevelni az ifjúságot a sajátos erdélyi magyar feladatokra, azoknak önmaga által való jelenlegi, majd az életben való későbbi megoldására.

A lap mindenkié, aki fiatal, élni és dolgozni tud és akar a romániai öszs-magyarország érdekében. Minden irányzattól független; hasábjain minden becsületes, megfontolt vélemény megjelenhet, mely a lap szellemi színvonalának megfelel; a szerkesztőség mindenkinnek respektálja véleményét, fenntartva magának a jogot az ellentétes irányú cikkeek kritikájára, illetőleg sajátos véleményének kifejtésére. Bármilyen irányú cikk azonban csak akkor jelent valamit reánk nézve, ha annak kapcsolata van a mi sajátos kérdéseinkhez. Minden becsületes akaratot, az erdélyi magyarság jövődjéért feszülő elmét hívunk a lap munkatársai közé; jöjjenek minél nagyobb áradással, hogy szavaink erősebben zugjanak az alvók és közömbösök fülébe. **Az Erdélyi Fialatok szerkesztősége és kiadóhivatala**

Közelebről az Erdélyi Fialatok falu-füzeteinek sorozatában megjelenik:

Demeter Béla: A falu a világáramlatok központjában.

Mikó Imre: A falu és a nemzetiségi kérdés

Az Erdélyi Fialatok kiadásában közelebről megjelenik;

Méliusz N. József Föld, város, szerelem című verskötete.

Előjegyezhető lapunk kiadóhivatalában.

Erdélyi Fialatok kiadóhivatala útján beszerezhető könyvek jegyzéke.

1. Erdélyi Fialatok Falu Füzetei.

1. sz. Gyallay-Pap Zsigmond: **A nép és az intelligencia.** (70 oldal) ára 30 lei kiadóhivatalunkban 20 lei.

2. sz. **Hogyan tanulmányozzam a falu életét?** (Kérdőív) ára 15 lei, kiadóhivatalunkban 10 lei.

2. **Balázs Ferenc:** **Bejáróm a kerek világot.** (520 old.) 225 lei helyett 100 lei.

3. **Debreczeni László:** **Erdélyi református templomok és tornyok.** c. 50 db háromszínyomású művészi képet és bevezető részt tartalmazó albuma. Ára 400 lei.

4. **Dr. Jancsó Elemér:** **Északafrikában** című utleírása. Ára; főiskolai hallgatóknak 40 lei.

5. **Demeter Béla és Demeter János:** **Románia gazdasági válsága** 50 lei helyett 30 lei.

6. **Tamási Áron:** **C meresek.** (regény, 324 oldal) bolti ára 225 lei, főiskolásoknak 100 lei.

7. **Szentimrei Jenő:** **Siratóban.** (egyfelvonásos szindarab) ára 20 lei.

8. **Balázs—Szentiványi—Mikó:** **Ifjúsági Daloskönyv.** Ára 20 lei.

A Falu Füzeteket kivéve a portó is a megrendelöt terhel.